

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ

ಬಿ.ಕಾಂ.

(ನಾಲ್ಕನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್)

೨೦೨೧-೨೨

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಡೊಮಿನಿಕ್

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಕೆ.ವೈ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ

ಪರಿಶೀಲಕರು

ಡಾ. ಬೆಳಕೆರೆ ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ನಟರಾಜು

ಡಾ. ಜಿ. ಆಶಾ

ಪ್ರೊ. ಎನ್.ಎಸ್. ಸತೀಶ್

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ

ಬಿ.ಕಾಂ.

(ನಾಲ್ಕನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್)

೨೦೨೧-೨೨

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಡೊಮಿನಿಕ್

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಕೆ.ವೈ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ

ಪರಿಶೀಲಕರು

ಡಾ. ಬೆಳಕೆರೆ ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ನಟರಾಜು

ಡಾ. ಜಿ. ಆಶಾ

ಪ್ರೊ. ಎನ್.ಎಸ್. ಸತೀಶ್

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

KANNADA BHASHA PATYA:

B.Com. : Fourth Semester Text Book

Chief Editor : **Dr. Dominic**
Chairperson, Kannada Board of Studies
Bengaluru City University

Edited by : **Dr. D.K. Nataraju**
Dr. G. Asha
Prof. N. S. Satish

© Bengaluru City University

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2022

ಪುಟಗಳು : 4 + 88

ಬೆಲೆ :

ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ ಸದಸ್ಯರು:

ಡಾ. ಹನುಮಂತರಾಯಪ್ಪ, ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಪುಣ್ಯಶೆಟ್ಟಿ

ಡಾ ಎಚ್.ಕೆ. ಮಳಲಿಗೌಡ, ಡಾ. ಡಿ. ಸಿದ್ದರಾಜು

ಡಾ. ಶೀಲಾದೇವಿ ಎಸ್. ಮಳೇಮಠ

ಡಾ. ಟಿ. ಮಂಜುನಾಥ, ಎಚ್. ಉಮಾಪತಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಕುಲಸಚಿವರು

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಬೆಂಗಳೂರು - 560 001.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ

ಬಿ.ಕಾಂ. - ೪ನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್
೨೦೨೧-೨೨

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಪರಿವಿಡಿ

ಬಿ.ಕಾಂ.

೪ನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್

ಭಾಗ-೧ ಪೂರ್ಣತೆ

ಆಶಯ	: ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ - ಲಾವೋತ್ತು (ಮೂಲ)	೭
	(ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ) ಚಿದಂಬರ ನರೇಂದ್ರ	
	೧.೧ ಮೋಹನ ಮುರಳಿ - ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ	೮
	೧.೨ ಹುಲಿ ಅರ್ಭುತ ಮತ್ತು ಹಸು ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ	೯
	- ಪುತಿನ	
	೧.೩ ಅಂಗುಲಿಮಾಲಾ - ಡಾ. ಪ್ರಭುಶಂಕರ	೧೭
ಓದು ಪಠ್ಯ	: ನನ್ನ ದೇಹದ ಬೂದಿ - ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ	೨೫

ಭಾಗ-೨ ನಾಟಕೀಯತೆ

ಆಶಯ	: ನಾಟಕೀಯತೆ	೨೬
	- ಎಲಿಜಬೆತ್ ಬೆಲ್ಮ್, 'ಕೆನ್ನೆತ್ ಬರ್ಕ್'.	
	೨.೧ ಮರುಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಂಟೆ?	೨೭
	- ರನ್ನ (ಗದ್ಯಾನುವಾದ : ಆರ್.ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ)	
	೨.೨ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವ - ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ	೨೯
	೨.೩ ವಾನರಾಯಣ - ಲಾಂಗೂಲಾಚಾರ್ಯ	೩೨
ಓದು ಪಠ್ಯ	: ಶಿವನ ಮೀಸುವ ಹಾಡು - ವೈದೇಹಿ	೩೮

ಭಾಗ-೩ ಧರ್ಮ

ಆಶಯ	: 'ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ...' - ಬಸವಣ್ಣ	೪೦
	೩.೧ ಧರ್ಮ - ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ	೪೧
	೩.೨ ದುರ್ಗಾಸ್ತಮಾನ - ತರಾಸು (ಆಯ್ದ ಭಾಗ)	೪೮
	೩.೩ ಕತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ - ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ	೫೫
ಓದು ಪಠ್ಯ	: ದೇವರ ನ್ಯಾಯ	೫೮
	(ರಶಿಯಾ ಮೂಲ) - ಲಿಯೋ ಟಾಲ್ಸ್ತಾಯ್	
	(ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ) - ಬಸವರಾಜ ಡೋಣೂರ	

ಭಾಗ-೪ ದುಡಿಮೆ

ಆಶಯ	: ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ - ರಂಜಾನ್‌ದರ್ಗಾ (ಆಯ್ದ ಭಾಗ)	೭೦
	೪.೧ ನೇಗಿಲಯೋಗಿ - ಕುವೆಂಪು	೭೧
	೪.೨ ನಾನೊಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೌರಿಕನಾದೆ	೭೨
	- ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ	
	೪.೩ ಭಾರತದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯವಾದಿ	೭೭
	- ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ (ಆಯ್ದ ಭಾಗ)	
ಓದು ಪಠ್ಯ	: ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಕ್ಕು	೮೩
	- ಸು.ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿ	

I ಪೂರ್ಣತೆ

ಆಶಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ

ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎನ್ನೋದು ಶಕ್ತಿ
ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಾಯಿಲೆ.
ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಕಾಯಿಲೆ ಎಂದು
ಗುರುತಿಸಿದಾಗಲೇ
ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಾಗಿಲು.
ಸಂತ, ತನಗೇತಾನೇ ವೈದ್ಯ
ಎಲ್ಲ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು
ಗುಣಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ,
ಆದ್ದರಿಂದಲೇ
ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದಾನೆ.

(ಮೂಲ) - ಲಾವೋತ್ಸು
(ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ) - ಚಿಂದಂಬರ ನರೇಂದ್ರ

ಮೋಹನ ಮುರಲಿ

ಯಾವ ಮೋಹನ ಮುರಲಿ ಕರೆಯಿತುದೂರತೀರಕೆ ನಿನ್ನನು?

ಯಾವ ಬೃಂದಾವನವು ಸೆಳೆಯಿತು ನಿನ್ನ ಮಣ್ಣಿನಕಣ್ಣನು?

ಮಾವು ಹಾಸಿಗೆ, ಚಂದ್ರ, ಚಂದನ, ಬಾಹುಬಂಧನ, ಚುಂಬನ;

ಬಯಕೆತೋಟದ ಬೇಲಿಯೊಳಗೆ ಕರಣಗಣದೀರಿಂಗಣ;

ಒಲಿದ ಮಿದುವದೆ, ರಕ್ತಮಾಂಸದ ಬಿಸಿದುಸೋಂಕಿನ ಪಂಜರ

ಇಷ್ಟೆ ಸಾಕೆಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲೆ! ಇಂದುಏನಿದು ಬೇಸರ?

ಏನಿದೇನಿದು ಹೊರಳುಗಣ್ಣಿನ ತೇಲಿನೋಟದ ಸೂಚನೆ?

ಯಾವ ಸುಮಧುರಯಾತನೆ? ಯಾವ ದಿವ್ಯದಯಾಚನೆ?

ಮರದೊಳಡಗಿದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲೋ ಮಲಗಿದೆ ಬೇಸರ,

ಏನೋ ತೀಡಲು ಏನೋ ತಾಗಲು ಹೊತ್ತಿಉರಿವುದುಕಾತರ.

ಸಪ್ತಸಾಗರದಾಚೆಯೆಲ್ಲೋ ಸುಪ್ತ ಸಾಗರಕಾದಿದೆ,

ಮೊಳೆಯದಲೆಗಳ ಮೂಕ ಮರ್ಮರಇಂದುಇಲ್ಲಿಗು ಹಾಯಿತೆ?

ವಿವಶವಾಯಿತು ಪ್ರಾಣ; ಹಾ! ಪರವಶವು ನಿನ್ನೀಚೇತನ

ಇರುವುದೆಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟುಇರದುದರೆಡೆಗೆತುಡಿವುದೆಜೀವನ?

ಯಾವ ಮೋಹನಮುರಲಿ ಕರೆಯಿತುಇದ್ದಕ್ಕಿದೊಲೆ ನಿನ್ನನು?

ಯಾವ ಬೃಂದಾವನವುಚಾಚಿತುತನ್ನ ಮಿಂಚಿನಕೈಯನು?

ಹುಲಿ ಅರ್ಭುತ ಮತ್ತು ಹಸು ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ

“ಅರುಣಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸುತ್ತಣ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದಾನಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತನೂ ಆದ ಕಾಳಿಂಗ ಎಂಬ ಗೊಲ್ಲನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಭುತ ಎಂಬ ಒಂದು ಹಸಿದ ಹುಲಿ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಕಥನ ಗೀತೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನಿಂದ ಮುದುಕರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಕಥೆ ಗೊತ್ತು. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಜಾನಪದ ಗೀತೆ ಅದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಮೇವು ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ಕವನವನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರೋ ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ಒಂದು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಅದು ಮದ್ದೂರಿನ ನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಹಳೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವನವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದವನು ಆ ಊರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಕವನದ ಭಾಷೆ ಸುಲಭ; ಒಂದು ಮಗುವಿಗಾಗಲಿ ರೈತನಿಗಾಗಲಿ ಅರ್ಥವಾಗದ ಒಂದೂ ಪದ ಅದರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಬಾಲಬೋಧೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವನ ಸೇರಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದ ಎಂ.ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣನವರ ಜಾಣ್ಮೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಭಿರುಚಿ, ಕವನ ತೀರ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು.

ಕವನದ ಕತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು:

ಗೋಧೂಳಿಯ ಸಮಯ ಹಸುಗಳೆಲ್ಲ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರ್ಭುತನಿಗೆ ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಏನೂ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದು ದನದ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ, ಕರುವನ್ನೇ ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಎಚ್ಚರ ಸಾಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಹಸು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಕೊಡು, ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕರುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹುಲಿ ಬರಿಯ ಬಾಯಿಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ತನ್ನ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅದು ನ್ಯಾಯವೇ. ಆದರೆ ಹಸು ಹುಲಿಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. “ನೋಡು ಹುಲಿರಾಯ, ನಾನು ಸತ್ಯ ಹೇಳುವ ಪ್ರಾಣಿ, ನಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಯ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ನಿನಗೆ ಸಂದೇಹವೇ ಬೇಡ, ಬಾಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ನಾಲಗೆ, ಎರಡಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ಮೇಲೆ, ನನ್ನ ಹಿರಿಯರ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಖಂಡಿತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಹುಲಿಗೆ ಹಸುವಿನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮಾತನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ ಎಂದು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಹಸುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜತೆಯ ಹಸು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಇಲ್ಲ. ಅದು ನೇರವಾಗಿ ಕರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಇದೇ ಕಡೆಯ ಸಲ, ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಹಾಲು ಕುಡಿ! ಕರುವಿಗೆ ಅದು ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರ, ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಇರಬೇಕಾದ ಕ್ರಮ, ಇತರ ಹಸುಗಳೊಡನೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ರೀತಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿ ಉಳಿದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಕರುವನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಕಂದ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. “ನೋಡು ಮಗೂ, ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಹತ್ತಿರ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಬೇಡ, ಅಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟವ್ಯಾಘ್ರ ಇದ್ದಾನೆ” ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ಹಸುಗಳು ಎಷ್ಟು ವಾದಿಸಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಗುಹೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದು ತನ್ನನ್ನು ಹಬ್ಬದೂಟ ಉಂಡು ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಗಾದರೋ ಹಸುವಿನ ಈ ನಡತೆಯಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತಂಗಿಯಂತಿರುವ ಈ ಹಸುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಾನು ಸಾಯುವುದೇ ಲೇಸು ಎಂದುಕೊಂಡು ಹಾರಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳು ಹುಲಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಸು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತದೆ. ಗೊಲ್ಲ ಕಾಳಿಂಗ ಹಸುವಿನ ಈ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ದಿನ ಹಬ್ಬ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಕವನದ ಕಥೆಯ ಸ್ಥೂಲಚಿತ್ರ ಇದು. ಅಸಂಭಾವ್ಯ ಎಂದು ತೋರುವ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಸ್ತಿಕರಾದ ನಮ್ಮ ರೈತರೂ ಗೊಲ್ಲರೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಂತಕಥೆ ಪುರಾಣಕಥೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಹೇಗೆ? ಈ ಸುಂದರವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ, ಎಷ್ಟೇ ಒರಟಾದದ್ದಾದರೂ ಸರಿ, ಒಂದು ಮಾನವ ಅನುಭವ ಉಂಟೆ? ಅಥವಾ ಇದರ ಉಗಮ ಯಾವುದಾದರೂ ನೀತಿಪಾಠದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೆ? ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂತೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಇದರ ಕಥೆ ಹಳೆಯದು.

ಆದರೆ ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿರಲಾರದು. 'ಇತಿಹಾಸ ಸಮುಚ್ಚಯ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ೩೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ 'ಬಹುಳೋಪಾಖ್ಯಾನ' ಎಂಬುದು ಈ ಕತೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದೂ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೋವಿನ ಹೆಸರು ಬಹುಳಾ. ಹುಲಿ 'ಕಾಮರೂಪೀ'. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ಯಮುನಾ ನದೀ ದಡದ ರೋಹಣ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲದರೋ ಕಾಮರೂಪೀ ಹುಲಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಆನಂತರ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಕವನದಂತೆ ಅದು ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕವನ ಅಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಾತ್ಮಕವೂ ರಸಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಈ ಕವನ ಒಂದು ಕಲಾದಿಗ್ವಿಜಯ, ಕಲೆಯನ್ನು ಸತ್ಯದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಕಲ್ಪನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಈ ಕವನ ಆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕತೆ ಅಷ್ಟು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ಘಟನೆಗಳು ಅಷ್ಟು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ, ಮಾತೃಪ್ರೇಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಮೂಲಭಾವಗಳು ಅಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಯಾವ ಓದುಗನಾದರೂ ಗ್ರಾಮದವನಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸತ್ಯ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಮಗಿಲ್ಲಿ ಈ ಕವನದ ಇತಿಹಾಸ, ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಮೋಹಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಪಕ್ಕತವಲ್ಲ. ಅದರ ರಸಮೌಲ್ಯವೂ ಅಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಒಂದು ಈ ಹಸುವಾಗಿ ಮರುಕ್ಷಣ ಹುಲಿಯಾಗಿ ಈ ಕವನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಉದಾತ್ತವಾದ ಮನಸು, ಅದು ಜೀವನದ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ತನ್ನದೇ ಅಧಿಪತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಆತ್ಮದ ರಹಸ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿರುವುದು.

ಸುಮ್ಮನೆ ಈ ಕವನವನ್ನು ಓದುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ ನಡುವಣ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವ ರಮ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ, ಹಿಂಸೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆ ಇವು ಗೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೂ ತೋರಬಹುದು, ಆದರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಇವಿಷ್ಟೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಿವವನ್ನು ಕುರಿತು ತಾಳುವ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ

ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅದು ನಿಷ್ಪತ್ತಿಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಅದು ಪಾಪದ ಬಗೆಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಅಲ್ಲ ಅಥವಾ ಪಾಪದ ಬಗೆಗೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾಪೂರ್ಣವಾದ, ಆದರೂ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಪಾಪದ ಬಗೆಗೆ ಈ ಮೂರೂ ಬಗೆಯ ಭಯ ಮತ್ತು ಸಹನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿದುದು, ಅದನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟ ಬಹುಶಃ ನಾವು ಅದನ್ನು ಪಾಪದ ಬಗೆಗೆ ಕ್ರಿಯಾಪೂರ್ಣವಾದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು, ಪಾಪ - ಪುಣ್ಯವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವ ರಸಕ್ರಿಯೆ ಅದು, ಅದು ಅಹಿಂಸೆಯ ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಆವಿರ್ಭೂತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ-ಮಾನವ ಇನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ, ಬಹುಶಃ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಕನಸುಕಂಡ ಸ್ಥಿತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಏರಲಿರುವ ದಿವ್ಯಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ, ಅದರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಸಮೀಪದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ, ಅದೊಂದು ಸರಳ ಪ್ರಾಣಿ, ಗೋವಿನ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅದು ಕಾಮಧೇನುವೂ ಅಲ್ಲ. ವಸಿಷ್ಠನ ಸುರಭಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜತೆಯ ಹಸುಗಳೊಡನೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟ. ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಸಿಹಿಯಾದ ಹುಲ್ಲಿನ ಬಗೆಗೆ ಮೋಹ (ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಿರಬಹುದು, ಅದು ಹಿಂದೆ ಉಳಿದು ಅರ್ಭುತನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡದ್ದು.) ಅದು ಸಮಾಜಜೀವಿ, ಗುಹಾವಾಸಿಯಲ್ಲ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ರೀತಿ. ಅದು ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ತಾಯಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ. ಬದುಕು ಪಾಪವೆಂದಾಗಲೀ ಹೊರೆಯೆಂದಾಗಲೀ ಅದು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಉಳಿದ ಹಸುಗಳಂತೆಯೇ ಅದಕ್ಕೂ ಭಯವಿದೆ, ಅದು ಯೋಗಿಯಲ್ಲ, ಅರ್ಹಂತನಲ್ಲ, ಬೋಧಿಸತ್ವನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಧುವಲ್ಲ, ಸಂತನಲ್ಲ. ಪ್ರವಾದಿಯಲ್ಲ, ವೀರನಲ್ಲ, ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನಂಬಿದ ಧರ್ಮವೊಂದನ್ನು ಹರಡಲು ಹೊರಟು ಹತಾತ್ಮನಾಗಲು ಪಣತೊಟ್ಟ ಮತಮೂರ್ಖನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ್ದು ತೀರ ಆಕಸ್ಮಿಕ. ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಹುಲಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ಅದು ತನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುತ್ತದೆ. ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಸಾವಿನ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾಪ, ಅದು ಬಡತಾಯಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕರು ಇದೆ, ಆ ಕರುವೋ ಹಸಿದು

ತಾಯಿ ಹಿಂದಿರುಗುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ. (ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರು ನಿಯಾಮಕ ಮಾಡಿರುವ ಹುಲಿಯಷ್ಟೇ ಅದಕ್ಕೂ ಹಸಿವಾಗಿದೆ), ಅದು ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಗೊಳಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಅದಮ್ಯವಾದ ಬಯಕೆಗೆ ನಿಜವಾದ ತಾಯಿಯಂತೆ ಅದು ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಕ್ಕಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಂತೆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಧೈರ್ಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಮಂತನಿಂದ ಸದ್ಯದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಡವನಂತೆ ತನ್ನದೇ ಜೀವವನ್ನು ಹುಲಿಯಿಂದ ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸುವಿನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಉದಾತ್ತ ಸ್ವಭಾವದ ಅರ್ಭುತನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿರಬೇಕು. ತನಗೇ ಹಸುವಿನ ಯಾತನೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿದ ಕರುವಿನ ಮಾತು ಆದರ ಹೃದಯವನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿಸಿರಬೇಕು. ಅದು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಹಸುವೋ, ಅದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಬಡ್ಡಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಜಗತ್ತಿನ ಸಕಲ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಹುಲಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿದೆ.

ಅಣ್ಣ ಬಾರೋ ಹುಲಿಯರಾಯನೆ
ಹಸಿದೆಯಲ್ಲೋ ದೋಷ ಬಂದಿತು.
ಎನ್ನ ಆಹಾರವನು
ಬೇಗನೆ ಕೊಳ್ಳೆಲೋ ಹುಲಿರಾಯನೆ

ಖಂಡವಿದೆಕೋ ಮಾಂಸವಿದೆಕೋ
ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಿಸಿರಕ್ತವಿದೆಕೋ
ಉಂಡು ಸಂತಸಗೊಂಡು ನೀ
ಭೂ ಮಂಡಲದೊಳು ಬಾಳಯ್ಯನೆ

ಸಿಟ್ಟುಬ್ಯಾಡವೋ ಎನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ
ಕಷ್ಟದೇಸೆಯನೆಲ್ಲ ಮರೆತು
ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಉಂಡು ಸುಖದಲಿ
ನಟ್ಟನಡವಿಲಿ ಬಾಳಯ್ಯನೇ

ಸರಳ, ಆದರೆ ಮನಕರಗಿಸುವಂಥ ಮೃದುಲ, ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ಸೌಮ್ಯಸುಂದರ ನಡತೆ ಹುತಾತ್ಮರಿಗಿರುವುದು ಬಹಳ ಅಪೂರ್ವ. ದ್ವೇಷ ಅಹಂಕಾರ, ಹಿರಿತನದ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಕುಗ್ಗು, ದಿಕ್ಕುತೋಚದ ಸ್ಥಿತಿ, ಏನೋ ಸಿದ್ಧಿಯ ಭಾವ ಅಥವಾ ವಿಜಯ-ಈ ಯಾವುದರ ಸೋಂಕೂ ಇಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದೊಂದರ ಹೊರತು ಬೇರಾವ ಗುರಿಯಾಗಲಿ, ಪುಣ್ಯವಾಗಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಋಷಿ ಎಪಿಕ್ಸೆಟಸ್ ಹೇಳಿದಂತೆ “ಎಂದೂ ಅವಿಧೇಯನಾಗದಿರುವುದು, ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ದೇವರು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ಗೋಣಗದಿರುವುದು, ಬಂದದ್ದನ್ನು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡದಿರುವುದು” ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅದು ದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅದರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಯಕೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆಯನ್ನು - ಗೆದ್ದು ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಅರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸುಂದರ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಈ ಅದಮ್ಯವಾದ ಬಯಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕಿದ್ದ ಪ್ರಭುತ್ವವೇ. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮೈಮರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಪವಾಡ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಭೀರುವಾದದ್ದು ಧೀರನಾಗಿದೆ. ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು ಪ್ರೇಮಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ, ಅನುಕಂಪಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮ ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿದೆ. ಆಕೆಯ ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯ ನಿಯಮದ ಪಲ್ಲಟ ನಡೆದಿದೆ. ಹಸುವಿಗೆ ಹುಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನು ಭಯವಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬಲಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವವಿಲ್ಲ. ಬದಲು, ನರಳುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಪ್ರೇಮ ತುಂಬಿ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಆಕೃತಿಯಂತೆ ಅದು ಹುಲಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹುಲಿ ಅರ್ಭುತನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಒಂದು ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಲು ಅದು ಸಮರ್ಥವಾದದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರವರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು, ಅದು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ - ದೇವರಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮ, ಹುಲಿರಾಯನಿಗೆ ತನ್ನ ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳು, ತನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂತೋಷ

ಈ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಭುತನಿಗೆ ಮನ ಸಲ ಕೇವಲ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳೇ ತನ್ನ ಅಸೆಯ ಒಳತಿರುಳೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ - ಮೂಡಿರಬೇಕು.

ಈ ಸಾಧುವಾದ ಹಸು ತನ್ನ ವಿಷಮವಾದ ಭಯವ ತುಳಿದು ತನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಸರೆ ಕೊಟ್ಟು ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಗೆಯುವುದೇ ಲೇಸು ಎನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು ಯಾವುದು ಎಂದು ಆದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಗಿರಬೇಕು, ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರದ, ಹುಚ್ಚು ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಬಡಿಯದ ಹಸುವನ್ನು ಅದು ಮುಟ್ಟಲಾರದು. ಭಯದ ಕಂಪಿರುವ ಹಸು ಅದಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹಿಂದೆಂದೂ ಕೇಳದ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಾಂಸದ ರುಚಿಯನ್ನು ಅದು ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ಹಸು ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಯ್ಯದೆ, ದೇವರಿಗೆ ಶಾಪ ಹಾಕದೆ, ತನ್ನನ್ನೇ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ತನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಅರ್ಭುತ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯನ್ನು, ಗಾಢವಾದ ಆತ್ಮಾನುಕಂಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿರಬೇಕು. ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳಂತೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳು ತನ್ನ ಗೌರವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಜೀವ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದಾದರೆ ಹಸುವಿನಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಾನು ಜೀವಿಸಿರುವುದು ಅದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸಿರಬೇಕು. ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಲು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆಯಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ, ದಿನದಿನವೂ ಅದೇ ಬೇಸರದ ಏಕನಾದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಉಗ್ರವಾದ ಬಯಕೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಈ ಹಸು ಅರಿತು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೇರಾವುದೋ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಸಂತೋಷಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಬದುಕು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಹಸುವಿನ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ದೇಹದ ಆಸೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದಿಡೀರನೆ ಸಾಗಿಸಿ ಅದೇ ಉನ್ನತವಾದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಏಕೆ ಹಾರೈಸಬಾರದು? ಇಂತಹ ವೇಗವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಅದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾದು ಅಹಂಕಾರದ ಮಂಜನ್ನು ಚೆದುರಿಸಿ ಅದರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕರಣಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರಬೇಕು. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಜೀವನ ಇವುಗಳ ದೈವೀಭಾವ ಅರ್ಭುತದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಭೋಗದಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿರಬೇಕು.

ಎನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಕ್ಕೆ ನೀನು
ನಿನ್ನ ತಿಂದು ನಾನೇನ ಪಡವನು
ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು
ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣವ ಬಿಡುವೆನು
ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ

ಮೂರು ಮೂರ್ತಿಗೆ ಕೈಯ ಮುಗಿದು
ಸೇರಿ ಎಂಟುದಿಕ್ಕ ನೋಡಿ
ಹಾರಿಯಾಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವ ಬಿಟ್ಟಿತು

ಹುಲಿಯದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಲ್ಲ; ದೇವತೆಗಳೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ. ನಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ಅದರ ಆತ್ಮವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ಅದರ ಚರ್ಮವನ್ನು ಶಿವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಹುಲಿ ಸತ್ತದ್ದು, ಹಸು ಬದುಕಿದ್ದು ಹೀಗೆ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ನಾಟಕ ನಡೆಯುವಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಲೋಚಿಸದಂತಹ ಪವಾಡದ ಮುಕ್ತಾಯ ಎರಡಕ್ಕೂ ಹೀಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹಸು ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಹುಲಿಯಾದ ಅರ್ಭುತದ ಕಥೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಪೂರ್ವವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆದ ಒಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಸೃಷ್ಟಿ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಸದಾ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ದೇಹದ ತೆರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಯ ಕವಚವಾಗಿ - ನಮ್ಮನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಆತ್ಮನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಂತೆ - ತೋರುವ ಆ ಕವಚವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಹಗುರವಾದ ತೆಳುವಾದ ಕವಚವಾಗಿ-ಧರಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ದಿವ್ಯತ್ವದ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗಲಭೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ವಿಧಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಾನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಸಿದ್ಧಿ, ಫಲ ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಕೂಡದು. ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಹಿರಿಯ ಕವಿಯ ಈ ಸುಂದರವಾದ ಕವನದ ನೀತಿ ಇದೇ, ಅವನ ಸರಳವಾದ ಈ ಕಥನಕವನ ನಮಗೆ ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸತ್ಯ ಇದು; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ದೂರ ಮುಂದುವರಿದ ಜೀವ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಭಾವದ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವದ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಜೀವವನ್ನು ಕೀಳುಗೊಳಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖನ : ೧೯೫೨ ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಸ್ಮಾರಕ ಗಂಧ

- ಪುತಿನ

ಅಂಗುಲಿಮಾಲಾ

(ಏಳು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಜೇತವನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧದೇವ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ)

- ಆನಂದ** ಎದೆತುಂಬ ಆನಂದ. ಧ್ಯಾನದೇಕಾಗ್ರತೆಯ ಸಾನಂದದನುಭೂತಿ ಎದೆಯ ತುಂಬಿದೆ ತಂದೆ. ಅರಿವಿನಾಚೆಗೆ ಇರವು. ಇರವಿನಾಚೆಗೆ ಬಯಲು. ಇದು ಮನದ ಭ್ರಾಂತಿಯೋ ಮೇಣ್ ಅಂತ್ಯ ಶಾಂತಿಯೋ ಒಂದು ತಿಳಿಯದ ಮರುಳು ನಾನಾಗಿಹನ್.
- ಬುದ್ಧ** ದಿಟ ಕಂದ. ಇದೊ ನೋಡು, ಮುಂಜಾನೆ ಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಮಿಂದು ಕಿಲಕಿಲನಕ್ಕು ಲಾಸ್ಯವಾಡಿಹ ಲತೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿರುವ ಸುಂದರ ಸುಪುಷ್ಪದೊಲು ಧ್ಯಾನಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಅರಳುವುದು ಅನಂತಶಾಂತಿ.
- ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ** ಅಂಗುಲಿಮಾಲನೈತರುವ ದಿನವಿದಲ್ಲವೆ ತಂದೆ?
- ಬುದ್ಧ** ಬರಬಹುದು ಕಂದ.
- ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ** ಗುರುದೇವ, ರಾಜಗೃಹದತ್ತಣಿಗೆ ತೆರಳುವೆವು ನಾಳೆ ನಾವೆಂದೆಂಬ ಆಣತಿಯನಿತ್ತಿಹಿರಿ. ಇಂದು ನನದಾಗಿಸಲು ಹೇಳಿದಿರಿ
- ಬುದ್ಧ** ಒಳಿತು ಕಂದ, ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ರವಿಯುದಯಕಿಂ ತುಸ ಮುನ್ನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳೋಣ.
- (ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಾನೆ)
- ಶಿಷ್ಯ** ಗುರುದೇವ . . . ಗುರುದೇವ.

- ಬುದ್ಧ** ಪೇಳ್ ಕಂದ.
- ಶಿಷ್ಯ** ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಅಂಗುಲೀಮಾಲ.
- ಬುದ್ಧ** ಶುಭಮಕ್ಕೆ, ಆದರೇತಕೀ ಉದ್ದೇಗ?
- ಶಿಷ್ಯ** ತಂದೆ ಆತನ್.....ಆತನ್.
- ಬುದ್ಧ** ಆತನೇನಾಗಿಹನ್ ? ನುಡಿ.
- ಶಿಷ್ಯ** (ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ)
- ರಕ್ತದಲಿ ಮಿಂದಿಹನ್, ವಿಕೃತಾಂಗನಾಗಿಹನ್,
ದಾರಿಹೋಕರದಾರೊ ಆಸರೆಯ ನೀಡಿರಲ್
ಕರುಳು ತತ್ತರಿಪಂತೆ ನರಳುತ್ತ ಬರುತಿಹನ್.
- (ಎಲ್ಲರೂ ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ನರಳುತ್ತಾರೆ)
- ಬುದ್ಧ** ಏತಕೀ ಉದ್ದೇಗ? ದುರ್ವಾರ ಕರ್ಮಗತಿ.
ಕರ್ಮ ಶಕಟದ ಲೋಹ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ತಲೆಯೊಡ್ಡಿ
ನೋವಿಲ್ಲದಿರಬಹುದೆ? ಒಡಲೊಡನೆ ಜನಿಸಿದಾ
ಕರ್ಮ ಕವಚವ ಹರಿದು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಬರುವಂದು
ಒಂದಿನಿತು ರಕ್ತವುಕ್ಕಲೇಕೆ ಉಬ್ಬೆಗವೊ!
ಅವನಿನ್ನು ನಿರ್ಮುಕ್ತ, ಪುಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂದೆಂದು!
- (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ದಾರಿಹೋಕರನ್ನು ನೆಮ್ಮಿ ನರಳುತ್ತ
ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ** ಎಲ್ಲಿ?...ನನ್ನ..ಆ...ತಂದೆಯೆಲ್ಲಿ?
ಎದೆಗಪ್ಪಿ ನಲಿದ ಆ...ಮಾತೆಯೆಲ್ಲಿ?
ಮಂಗಳದ....ಕಂದೆರೆದ ಆ....ಗುರುವದೆಲ್ಲಿ?
ನನ್ನೆದೆಯ....ನೆಚ್ಚರಿಸಿ ಅವ ಬೆಳಕನು ತಂದ
ರವಿದೇವನಲ್ಲಿ....?

- ಬುದ್ಧ** ಇದೊ ಇಲ್ಲಿ....ಬಾ ಕಂದ
(ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪೀಠದಿಂದೆದ್ದು ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಬುದ್ಧನ ಪಾದದಡಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ, ಬುದ್ಧ ಅಲ್ಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ).
- ಏನಿದಂಗುಲೀಮಾಲ? ಏನಾಯ್ತು ಪುಣ್ಯಾಕ್ಷ?
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ** ನೀರು...ತಂದೆ....ನೀರು
- ಬುದ್ಧ** ಆನಂದ, ಕಮಂಡಲನು ತಾ.
(ಆನಂದ ಕಮಂಡಲನ್ನು ತಂದು ಬುದ್ಧನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧದೇವ ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.)
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ** ಬದುಕಿದನೊ ತಂದೆ, ತವ ಕೃಪೆಯಿಂದ.
ಓ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯ ತೆರದಿ ಅಮೃತೋಪಮಂ
ಈ ಜಲಂ!
(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಶಿಷ್ಯರು ಸುತ್ತ ನೆರೆದು ಅವನ ಗಾಯಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಮದ್ದು ಹಾಕಿ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.)
- ಬುದ್ಧ** ಪೇಳ್ ಕಂದ, ಪುಣ್ಯಾಕ್ಷ, ಏತಕೀಪರಿಯಾಯ್ತು?
ಹಗೆಯು ಹೊಗೆಯಾಡಿತೇ? ಜನ ನಿನ್ನ ಹೊಡೆದರೇ?
ಪುಣ್ಯಾಕ್ಷ, ಒಂದೆ ಕಣ್ ನೋಡುತ್ತಿದೆ.
ಮತ್ತೊಂದಕೇನಾಯ್ತು?
- ಆನಂದ** ಗುರುದೇವ, ತಲೆಯೊಡೆದು ಮತ್ತಿದೋ ಸೋರುತ್ತಿದೆ ರಕುತ.
- ಬುದ್ಧ** ಮತ್ತಷ್ಟು ಮದ್ದ ತಾ ಇಲ್ಲಿ ಆನಂದ.

(ಆನಂದ ತಂದ ಮದ್ದನ್ನು ತಾನೇ ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ
ತಲೆಯೊಡೆದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ)

ಒರೆ ಕಂದ. ಏಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿಹೆ!

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಏನನೊರೆಯಲಿ ತಂದೆ? ಜನ ಬಡಿದರೆನ್ನಲೇ?
ಅದು ಸುಳ್ಳು. ಜನಪದದ ಬಂಧುಗಳಿಗಾನಿತ್ತ
ಕಾಣಿಕೆಯ ಇಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೀಡಿದರವರು.
ಒಳಿತೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಂದಿಹೆನು.

ಬುದ್ಧ ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿವಂತೆ ನುಡಿ ಕಂದ, ಏನಾಯ್ತು

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಏನು ಆಗಲೆ ಇಲ್ಲ, ನೀನಿತ್ತ ಪಾತ್ರೆಯನು
ಹಿಡಿದು ಭಿಕ್ಷಕೆ ನಡೆದೆ, 'ಭಿಕ್ಷೆ ತಾಯೀ' ಎಂದೆ.
ನಾನಂದು ಖಡ್ಗಕಾಳಿಯ ಹೊತ್ತು ನಡೆದಂದು
ಎಂತೂ ಮೂರ್ಛೆಗೆ ಸಲದೆ ಅಂತಿಂತು ಉಳಿದವರು
ಗುರುತಿಸುತೆ ನನ್ನನ್ನು, ಮೇಲೆವಾಯುತೆ ಬಂದು
ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಕೊಡಲಿ ಕುಡುಗೋಲುಗಳ ತಂದು
ಕಣ್ಣ ಕಿವಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ನಡುನಡುವೆ ಶಪಿಸುತ್ತ,
ಹೇರಿದರು.

ಬುದ್ಧ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆಯ ಆಗ?

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಇಲ್ಲ, ಪೆಟ್ಟು ಪೆಟ್ಟಿಗು, 'ಜಯಬುದ್ಧ ಗುರುದೇವ'
'ಜಯ ಬುದ್ಧ ಗುರುದೇವ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಓ ಪಾಪ,
ಅದು ತಾನೆ ಏನೇಟು! ಗಾಗ್ರದ ಕರ್ಮವನು
ನೆನೆಯುತಿರೆ ಅದರ ಮುಂದಿದು ಅಲ್ಲ ಶಿಶು.
ಒಂದೊಂದು ಘಾತಕೂ ಮೈಯುಬ್ಬುತಿತ್ತು,
ಎದೆ ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು.
ಸುತ್ತಲೂ ಉನ್ನತ್ತ ರವ, ನಡುವೆ ಘಾತಗಳ ಮಾಲೆ,
ಸಂತೆ ಮಂದಿಯ ನಡುವೆ ನಿಂತು ನೋಡುವ ಶಿಶುವ
ಹೋಲಿದ್ದೆ. ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಯಾಘಾತ, ಅಪೂರ್ವ-

ದನುಭೂತಿಯನ್ನು ಉಸುರಲಾರದೆ ಎದೆಯು ತ-
ಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿದೆ, ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಯಾಘಾತ!
ನನ್ನ ಸಹ್ಯದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯ ಹಿಡಿದ ತೆರ
ದೈತ್ಯರೂಪಿನ ನರನು ಕೈಯ ಕೊಡಲಿಯನೆತ್ತಿ
ತಲೆಯ ಮೇಲಿಳುಹಿದನ್. 'ಜಯ ಬುದ್ಧ ಗುರು' ಎಂದೆ;
ತಲೆ ಸುತ್ತಿ ಒರಗಿದನ್. ಒರಗಿದನ್ ಒಲಿತಕ್ಕೆ.
ಎದೆಯ ಕದ ಒಡೆದುದಯ್, ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು ಕಡಲು;
ಹನಿಯೆಲ್ಲ ಹಾಳು, ತೆರೆಯೆಲ್ಲ ಜೇನು!
ಸವಿದನೋ ನಾ ಸವಿದೆ, ಎಲ್ಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸವಿದೆ.
ಮುಳುಮುಳುಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ತೆರೆತೆರೆಯಲೀಸಾಡಿ
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತದನೆ ಸವಿದೆ, ಓ ಮತ್ತದೋ
ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಕಡಲು, ಹನಿ ಹನಿಯು ಮುತ್ತಾಗಿ,
ಮತ್ತು ಹಾಲ್ ಮುತ್ತಾಗಿ, ಹಾಲ ಹಿಂಗಡೆ ಜೇನು
ಜೇನ ಹಿಂಗಡೆ ಹಾಳು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ ತಂದೆ,
ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ತಂದೆ, ನಾ ಮಿಂದೆನೊ ಮಿಂದೆ.

ಬುದ್ಧ

ನೀ ಧನ್ಯನೈ ಕಂದ, ಎಲ್ಲರಿಗು ಸುಲಭದಲಿ
ದೊರೆಯದೇ ಆನಂದ

(ಎಂದು ಉತ್ತರಿಯದಿಂದ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ)

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ (ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಲ್ಲಿ)

ಎಲ್ಲರಿಗು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದೀ ಆನಂದ |
ಬುದ್ಧನಂಕದಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಿದ್ರಿಪಾನಂದ |
ಬುದ್ಧಕರ ಸಂಸ್ಪರ್ಶದಮೃತ ಮಧುರಾನಂದ !
ಬುದ್ಧ ವಸ್ತ್ರಾಂಚಲದ ಮಲಯಾನಿಲಾನಂದ |
ಎಲ್ಲರಿಗು ಸುಲಭದಲಿ ದೊರೆಯದೀ ಆನಂದ |

ಧನ್ಯ ನಾನ್.

ತಂದೆ...ಇನ್ನಿನಿತು ನೀರ್....

(ಬುದ್ಧದೇವ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ನೀರನೆರೆಯುತ್ತಾನೆ)

ಬುದ್ಧ ನೀನಿನ್ನು ನುಡಿಯದಿರು ಪುಣ್ಯಾಕ್ಷ, ಬಳಲಿರುವೆ.

ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಎರಡು ನುಡಿ ನುಡಿಯುವೆನ್, ನುಡಿಯಲಾರೆನು ಬಳಿಕ;
ಓ ತಂದೆ, ನೀನಂದು ಬಂದಂದು 'ನೀನಿನ್ನು
ನಿಂತಿಲ್ಲ, ನಿಂತೆ ಇರುವೆನು ನಾನು' ಎಂದೊರೆದೆ.
ಉಸಿರು ಹಾರುವ ಮುನ್ನ ಅದರರ್ಥವನು ಅರಿವ
ಬಯಕೆಯಾಗಿದೆ ನನಗೆ!

ಬುದ್ಧ ಕಂದ, ಅದು ಮುಗಿದ ಕತೆ; ಕರ್ಮಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ
ಸುತ್ತಲೆ ನೀನಿರುವೆ ಎಂದೆಂದು. ಇಂದಿನಾ
ಪರಿ ಬೇರೆ, ನೀನದನು ಮುಗಿಸಿರುವೆ,
ನಿಲುಗಡೆಯನ್ನೆದಿರುವೆ.

ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಕರುಣಾಳು, ಗುರುದೇವ, ಜನರೇಕೆ ಕಣ್ಣೊಂದ
ಉಳಿಸಿದರೊ ಎಂದಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅರಿ-
ವಾಗುತ್ತಿದೆ ಈಗ, ನಿನ್ನ ಮುಖದರ್ಶನವ ಮಾಡುತ್ತ
ಮಾಡುತ್ತ ಪರಮ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನು ಪಡೆವ ಭಾ-
ಗ್ಯವನಿತ್ತು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರುಳುಹಿದರು.

ಬುದ್ಧ ಹಾಲ ತಾ ಆನಂದ.

(ಆನಂದ ತರುತ್ತಾನೆ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಾಲೂಡುತ್ತಾ)
ಕುಡಿ ಕಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೋ ಈಗ, ಬಳಿಕ ನುಡಿ.

ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿದೊ ತಂದೆ, ತಾಯಿದೆಯ ತೆರದಲಿ
ಹಸಿರು ಬಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ; ಅದೊ ನಾನು ಎಳೆಶಿಶುವು.
ಬಾ ಆಟವಾಡುವಂ...ನೀನಾರು ಧವಳಾಂಗ?
ಓ ಮರೆತೆ, ಕೆಳೆಯನ್ನೆ.
ಹಸಿರು ಬಯಲಾಟ ಸಾಕಾಯ್ತು ಬಾ-
ಅದೊ ಕಡಲ್ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಬಾ ಗೆಲೆಯ ಬಾ.. ತೆರೆಯ ಕುದುರೆಯನೇರಿ
ಸುತ್ತೋಣ ಬಾ. ಬಾ ಕಲೆಯ ಅದೂ ಕಡಲ್. .

(ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ತಲೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ)

ಬುದ್ಧ

(ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ)

ಆನಂದ, ಸೋದರರೆ, ಏಕೆ ಕಂಬನಿ ಮಾಲೆ ?
ಬಗೆ ಮುಗುಳ ಮಾಲೆಯಂ ಮೇಣ್ ಜಗದ ಪೂಜೆಯಂ
ಕೈಕೊಳುವ ಪುಣ್ಯಭಾಜನ ಮೂರ್ತಿಗಿಂತೇಕೆ
ಅಶ್ರುಮಾಲೆ ಸಮರ್ಪಣಂ ?

(ಏಳುತ್ತಾ)

ಇವನಂತ್ಯ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿ,

ಆನಂದ

ನಿನ್ನ ಕರುಣಾನಿಲನ ಪುಣ್ಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶನದಿ
ಜಾಲಿತರು ಚಂದನದ ಮರವಾಯ್ತು. ಕೆತ್ತಿದರು
ಕಂಪನೇ ಸೂಸಿತ್ತು. ಇಂದಿಗ ತನ್ನನೇ
ತಾ ದಹಿಸಿ ಜಗಕಿದಿಗೊ ಸಾರಲಿದೆ
ನಲುಮೆ ಸಂದೇಶಮಂ.

ಬುದ್ಧ

ಶುಭಮಕ್ಕೆ, ಸೋಗಮಕ್ಕೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಂ.

(ತೆರೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಹಾಡು
ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ)

ಒಲುಮೆಗೆ ಕಳೆ ನಲುಮೆಗೆ ಕೆಳೆ
ಹಗೆಗೂ ಕೆಳೆ ಆವನ ಶ್ರೀಚರಣಂ,

ಸ್ವರ್ಶದಿ ಬಗೆ ದಳವರಳಿಪ
ಮಂದಸ್ಮಿತ ಸುಮನೋಜ್ವಲ ಕಿರಣಂ,
ಮುಗಿಲಂಚಿನ ಬಗೆಯೆತ್ತರ-

ದಿಂದೀ ಬುವಿ ಮುಟ್ಟುವವಂ,
ಜಗಬಿತ್ತರ ಮುಗಿಲೆತ್ತರ
ಸ್ವರ್ಮಾಡವ ಕಟ್ಟುವವಂ,
ಚೈತನ್ಯದ ಮಂದಾನಿಲ-
ನೋಲು ಜಗವ ಸುತ್ತಿರುವಂ,
ಆ ಬುದ್ಧಗೆ ಶ್ರೀಶುದ್ಧಗೆ
ಬದ್ಧಾತ್ಮರ ಬುವಿ ಬಾಳಿನ ಹರಣಂ
ಇದೊ ಶರಣಂ.

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ

- ಡಾ. ಪ್ರಭುಶಂಕರ

ಪ್ರಸಂಗ : ಮೃಗತನದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ 'ಅಂಗುಲಿಮಾಲಾ', ಬುದ್ಧನ ಸಾಮಿಪ್ಯದಿಂದ ಮೃಗತ್ವವನ್ನು ತೊರೆದು, ಕ್ರೌರ್ಯದ ಮುಕುಟವನ್ನು ಬಿಸುಟು, "ನೀನರಿಯದಿರುವ ವೈಭವದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಹೋಗುವ ಮುನ್ನ, ಗೆಲಬೇಕು ನೀನು ನಿನ್ನ" - ಎಂಬ ಬುದ್ಧ ನುಡಿಯಂತೆ, 'ಪುಣ್ಯಾಕ್ಷ'ನಾಗಿ ಬದಲಾಗುವನು. ಕಾವಿಯುಡುಗೆ ತೊಟ್ಟು, ಕರ್ಮಫಲದ ಅನುಭವ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಹಳ್ಳಿ-ನಗರಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ, ಸಮತೆ ಶಕ್ತಿಯು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧನ ಮಾತಿಗೆ ಅಂಗುಲಿಮಾಲಾ, ಏಳು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುವನು. ತರುವಾಯ ನಡೆದ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಠ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಓದು ಪಠ್ಯ

ನನ್ನ ದೇಹದಬೂದಿ

ನನ್ನ ದೇಹದ ಬೂದಿ-ಗಾಳಿಯಲಿ ತೂರಿ ಬಿಡಿ
ಹೋಗಿ ಬೀಳಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ;
ಬೂದಿ-ಗೊಬ್ಬರದಿಂದ ತನೆಯೊಂದು ನೆಗೆದು ಬರೆ
ಧನ್ಯವಾಯಿತು ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ

ನನ್ನ ದೇಹದ ಬೂದಿ-ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಡಿ
ತೇಲಿ ಬೀಳಲಿ ಮೀನ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ;
ಮುಷ್ಟಿಬೂದಿಯ ತಿಂದು ಪುಷ್ಟವಾಗಲು ಮೀನು
ಧನ್ಯವಾಯಿತು ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ

ನನ್ನ ದೇಹದ ಬೂದಿ-ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಬೀರಿ ಬಿಡಿ
ತಾವರೆಯು ದಿನದಿನವು ಅರಳುವಲ್ಲಿ;
ಬೂದಿ ಕೆಸರನು ಕೂಡಿ ಹೊಸ ಪಂಕಜವು ಮೂಡೆ
ಧನ್ಯವಾಯಿತು ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ

ಸತ್ತ ಮೇಲಾದರೂ ದೇಹ ಸೇವೆಗೆ ನಿಲಲಿ
ಇಂದಿಗೀ ನರಜನ್ಮ ಸೇವೆಯಿಂದು
ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವ ನೆನೆದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ, ದೇವ,
ನಿಜ ಸೇವೆಗೈಯಲಿಕೆ ಬರಲಿ ಮುಂದು

II ನಾಟಕೀಯತೆ

ಆಶಯ

ನಾಟಕೀಯತೆ

ನಾಟಕೀಯತೆಯ ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜನೆ ಎಂಬರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

“ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪರಸ್ಪರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಟರು (ಪಾತ್ರಗಳು) ಮಾತನಾಡುವಂತೆ, ಮಾನವ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವು ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ”

– ಎಲಿಜಬೆತ್ ಬೆಲ್ಲ

“ಯಾರು, ಯಾವ, ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ – ಎಂಬ ಐದು ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯು ವಿವಿಧ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದನ್ನು ಅಥವಾ ಅಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು, ಹಾಗೂ ನಾಟಕೀಯತೆಯ ಅಂಪರ್ನಿಮಿಟ ವಿರೋಧಿತ್ವದ ಮನವಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯಗಾರ ‘ಕೆನ್ನೆತ್ ಬರ್ಕ್’.

(ಎಗ್ರಿಮರ್ ಆಫ್ ಮೊಟಿನ್ಸ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ)

ಮರುಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಂಟೆ?

(ಗದ್ಯಾನುವಾದದ ಆಯ್ದಭಾಗ)

ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿನ್ನೋಣ: ಒಮ್ಮೆಗೇ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದು ಎಂದ ಆನೆಯ ಹೆಣವನ್ನು ತಾವೂ ತಿನ್ನದೆ, ಹೆರವರಿಗೂ ಕೊಡದೆ ಲೋಭಿಗಳಾದ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಇಬ್ಬಗೆಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹೆಣಗಳ ರಾಶಿ ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದೂರದಿಂದ ಲೋಭಿಸಿ ಬಂದ ಪಿಶಾಚಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಹೆಣದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಮಾರಿದವು.

ಹೊಸ ನೆತ್ತರಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ವಸ್ತ್ರವುಟ್ಟು ಹೊಸ ಕರುಳಿನ ಜನ್ನಿವಾರವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ರಾಕ್ಷಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಾಂಸವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಿ ಎಂದು ಬೋಧೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಲು ಬಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡಿ ಘಟೋತ್ಕಚನ ವಧೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮೀನು ಮೀನನ್ನೂ ನಾಯಿ ನಾಯಿಯನ್ನೂ ತಿನ್ನುವಂತೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಹೆಣವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ತಿಂದರು.

ವ|| ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ -

‘ಗುರು (ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ)ವಿನ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರೆನೆಂದರೆ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿನ್ನತಮ್ಮನ ನೆತ್ತರನ್ನು ಕುಡಿದೇನೆಂದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಭೀಮನೇ ಹೀರಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರ ಬಿಸಿನೆತ್ತರನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರಿನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಕುರುರಾಜನೆ, ನಿನ್ನ ರಕ್ತದ ಸವಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರ ಪಿಶಾಚಿ ನುಡಿಯಿತು.

ವ|| ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಾಗಿ

ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ತಲೆಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಒಳಮೆದುಳಿನ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಜಯನು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, “ತೊಡೆ ಮುರಿದು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ” ಎಂದನು. ‘ಇಲ್ಲ’ ಎಂದಆತ ಹೇಳಲಾಗಿ, ಆ ಕ್ಷುದ್ರ ಪಿಶಾಚಿ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ‘ಕೌರವೇಶ್ವರಾ, ಭೀಮನಕೋಪದಿಂದ ನಿನ್ನತೊಡೆ ಮುರಿಯದೆ ಉಳಿವುದುಂಟೆ’ ಎಂದಿತು.

ವ|| ಪಿಶಾಚಿಯ ಈ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರೇಯರು ಕೊಟ್ಟ ಊರು ಭಂಗ ಶಾಪವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಗಿದರೂ ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಹಾಸತ್ವಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೊರಗದೆ, 'ಮರುಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಂಟೆ?' ಎಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಾಗಿ -

ಅರಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷದ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿ ಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಯನ್ನು ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನೂ ಬೆಳಸಿ ಭೀಮನನ್ನು ಈಗಿನ ರುದ್ರಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದ ನೀನು ಮರುಳನೋ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಮರುಳನೋ? ದುರ್ಯೋಧನಾ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮರುಳುತನವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸು.

ವ|| ಎಂದ ಪಿಶಾಚಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಮರುಳ ಮಾತು, ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ' ಎಂದ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಆತನು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು-

“ಉತ್ತರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡೆನು. ಹೋದರೆ ಶಿವನಾಣೆ: ಅದನ್ನು ಮೀರಿಹೋದರೆ ಭೀಮನ ಆಣೆ” ಎಂದು ಪಿಶಾಚವು ನುಡಿಯಲು, ಶಿವನಾಣೆಗೆ ನಿಂತು, ಭೀಮನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಕೆರಳಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಕುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಅರಸನು ಗದೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು ; ಪಿಶಾಚಗಳ ಸಮೂಹವೂ ಬಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಂತುವು. ಆಗ ಸಂಜಯನು ನಯವಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನ್ನು ಗದರಿಸಿ ತಡೆದನು.

ವ|| ಹೀಗೆ ವಿಘ್ನಮಯವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೋ ದಾಟಿ ಮುಂದೆಸಾಗಲಾಗಿ...

- ರನ್ನ

ಗದ್ಯಾನುವಾದ : ಆರ್.ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪ್ರಸಂಗ : ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾಗವು ರನ್ನನ ಸಾಹಸ ಭೀಮವಿಜಯದ ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿನ ಆಯ್ದ ಪದ್ಯಗಳ ಗದ್ಯಾನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಯುದ್ಧದ ೧೭ನೇ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಂಜಯನ ಜೊತೆ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಈಗಾಗಲೆ ವೀರಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಮರುಳಗಳು (ಪಿಶಾಚಿಗಳು) ರಣಭೂಮಿಯ ಶವಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹಾಗೂ ಸಂಜಯ ದುರ್ಯೋಧನರು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಇದಾಗಿದೆ.

ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವ

ಅದೇ ಆ ಶಿವನ ವೇಷಧಾರಿ
ನಾನಿದ್ದ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ
ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದ

ತೇಗದ ಮರದ ಹಾಗೆ
ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಸಪೂರ
ಮೋಡದ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಮಿಂಚಿನ ನಗು
ಮುಡಿಗೆ ತಗಡಿನ ಚಂದ್ರನ ಮುಡಿದಿದ್ದ
ತೋಳಿಗೆ ಕಣಗಿಲೆಯ ಹೂವು
ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಾವು
ಹುಲಿ ಚರ್ಮದ ಚಿತ್ರವಿರುವ
ಮಾಸಿದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಅರ್ಧ ಲುಂಗಿ
ಹವಾಯಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ

ನನ್ನ ಬೆರಗಿಗೆ ಉತ್ತರ
ನೀಡುವವನಂತೆ
ಡಮರುಗ ನುಡಿಸಿ
ತ್ರಿಶೂಲ ಆಡಿಸಿ
ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆ ಗಲಗಲ ಕುಣಿಸಿ
ನಾ ಶಿವ ಎಂದ

೨

ನಾ ಮುಂದೆ ಅವ ಹಿಂದೆ
ಜಾತ್ರೆಯ ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲಿ
ಟಿಕೇಟು ಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ
ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ
ಗಿಲೇಟು ಒಡವೆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ
ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಬಂದ

ಫಲಫಲ ಹೊಳೆಯುವ
ಮೂಗುತಿಯನು ಅಂಗೈಯೊಳಗೆ
ಹೊರಳಾಡಿಸಿ
ಈ ವಜ್ರಕೈಷ್ಟಪ್ಪಾ ಬೆಲೆ
ಎಂದು ಅಂಗಡಿಯಾತನ ಭೇಡಿಸಿದ

ಪುಗ್ಗೆಯಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ
ಪುಗ್ಗೆಯ ಮೇಲೂ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿ
ಪರಪರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಿವಿಯಾನಿಸಿ
ಬಾಗಿಲು ದಾಟುವುದರೊಳಗೆ
ರುಸೆನ್ನುವುದೀ ಪುಗ್ಗೆ ಜೊತೆಗೆ
ಹಿಗ್ಗಿನ ಬುಗ್ಗೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲೇ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿ
ಒಂದು ಪೀಪಿ ಒಂದು ವಾಚು ಪುಕ್ಕಟೆ ಪಡೆದ

ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಪರಕಾರಗಳ ತೆಗೆಸಿ
ಪೂರ ಅಂಗಡಿಯನೆ ಎಳೆದಾಡಿಸಿ
ಚೌಕಾಸಿ ಬೆಲೆಯಲ್ಲೇ
ಒಂದು ಗಜ ರವಿಕೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಂಡ

ಕೆಂಪು ನೀರಿನ ಶರಬತ್ತಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ
ಗೀಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರದವನೊಡನೆ ಹರಕು
ಭತ್ತಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ
ಕರಡಿ ಮಜಲು ಕುಣಿತದ
ಕರಡಿಯಾಸದವನೊಡನೆ
ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ
ಜಾತ್ರೆಯ ಉದ್ದಗಲ ಹಬ್ಬ ನಿಂತವನು
ಮೋಟು ಬೀಡಿಯ ಸೇದುತ್ತ
ಕಡಲೆಯ ಪುರಿಯ
ಗುಡ್ಡವ ದಾಟಿ ಹೋದ

೩

ಹೋದ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ
ಬತ್ತಾಸಿನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ
ಪರಿಚಿತ ನಗೆಯೊಡನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ !

ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಳಿ ಸಾರಿ ಗೋಣ ಬಗ್ಗಿಸಿ
ಮಗ ಹಸಿದಿದ್ದಾನೆ
ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಅಂದ
ಬಾಡಿದ ಮುಖ ಬಸಿದಿತ್ತು ದುಃಖ

ಗಣಪ ಹಸಿದಿದ್ದಾನೆ
ಗಿರಿಜೆಗೆ ಕಾಯಿಲೆ
ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ
ಶಿವನಲ್ಲದೆ ಭವಿ ಅಳುವನೆ!

ಪುಟ್ಟ ಪರ್ಸಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯನು ತಡವಿ
ರುದ್ರನೊಡ್ಡಿದ ಬೊಗಸೆಗೆ
ಐದರ ನೋಟಿರಿಸಿ ಇಷ್ಟೇ ಅಂದೆ !

ಮಿಂಚಂತೆ ಹೊಳೆದು
ತಳಾಂಗು ತದಿಗಿಣ ತೋಂ ಎಂದು
ನಾಟ್ಯದ ಮಟ್ಟಿನಲಿ ಕುಣಿದು
ಅರ್ಧ ನಿಮಿಲಿತ ನೇತ್ರನಾಗಿ
ನಟರಾಜ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ !

ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೇ
ನೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ನೆಟ್ಟಂತೆಯೇ
ಎರಡೂ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ
ಮೈದುಂಬಿ ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟೆ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವ !!

ವಾನರಾಯಣ

ಅತ್ತ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೇಳುವಂಥವಳಾದಳು: “ಎಲೈ ನಾಥನೆ! ಈ ವರೆಗೆ ನೀನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿ. ಆದರೆ ರಾಮರಾವಣರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ ವಾನರರು ಮುಂದೇನಾದರು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಉತ್ಸುಕಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ಪ್ರಭೋ.”

ಅದಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಸನಾಥನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು - “ಎಲೌ ಪರ್ವತರಾಜ ಪುತ್ರಿಯೆ! ವಾನರರ ಕಥೆಯಂ ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಡ. ಅದು ಗುಹ್ಯಾತ್ -ಗುಹ್ಯತರವಾದದ್ದು. ನಾನು ಈವರೆಗೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದಂಥಾ ಕಥೆಯು ಮರ್ತ್ಯರು ಕೇಳಲು ತಕ್ಕದಲ್ಲವೆಂದು ನಾರದರು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಹೊರತು, ವಾನರ ವೃತ್ತಾಂತವು ದೇವಾಸುರ ಮರ್ತ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಡ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಣದಷ್ಟು ಪಾಪ ಬರುವುದು.”

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಲೂ, ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯು ಕೋಪವಂ ತಳೆದು ಜಗ್ಗನೆದ್ದು, ಕೋಪಗೃಹವಂ ಸಾರಿ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲಂ ಸಾರ್ಚಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಆಳತೊಡಗುತ್ತಲೂ, ಮಹಾದೇವನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಅನುನಯವಂ ಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳದಿರಲು, ದೇವದೇವನೂ ಕರುಣಾಸಾಗರನೂ ಆದ ತಿಮಿರಾಂತಕನು, “ಪ್ರಿಯೇ! ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ, ವಾನರಾಯಣವಂ ನಿನಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವಂಥವನಾಗುವೆನು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ನೀನು ಉಸುರಲಾಗದು” ಎನ್ನಾಲಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯು “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆಯಾಗಿಯೂ ಈ ಕಥೆಯಂ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಪೇಳುವವಳಲ್ಲ” ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನಂ ಕೊಡುತ್ತಲೂ ಮಹಾದೇವನು ಇತ್ತೆಂದು ಪಿಸುಮಾತಿನೊಳ್ ಬಿತ್ತರಿಸಿದನು.

“ಎಲೌ! ಪರ್ವತರಾಜ ಕನ್ನೆಯೇ! ರಾವಣ ಸಂಹಾರವಾದ ಅನಂತರದೊಳ್ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಂ ಕಂಡು ಪುನೀತರಾಗುವವೆಂದು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತೂರು ಲಕ್ಷ ಏಳು ಸಾವಿರದಾ ಒಂದನೂರಾ ಹನ್ನೊಂದು ವಾನರರು ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರೆಂಬುದಾಗಿ ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೆ! ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಮುಗಿದು ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದರೂ ವಾನರರು ಆಯೋಧ್ಯೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗದೆ ದಿನಾಲೂ ಸೀತಾರಾಮಕೀ ಜೈ ಪ್ರಭಾತಘೇರಿಗಳಂ ಸಂಧ್ಯಾಘೇರಿಗಳಂ ತೆಗೆದು ಕೂಗುತ್ತಲೂ ಉಳಿದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಉದ್ಯಾನಗಳೊಳ್ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಂ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಮನೆಗಳನ್ನೇರಿ ಹಂಚುಗಳಂ ಕೀಳುತ್ತಲೂ ಗವಾಕ್ಷಂಗಳಂ ಪೊಕ್ಕು ಪಾಕಗೃಹದೊಳಗಿರ್ಪ ಸುದತಿಯರಂ ಬೆದರಿಸಿ ಭಕ್ತಭೋಜ್ಯಂಗಳಂ ಮೆಲ್ಲುತ್ತಲೂ

ವಿನೋದದೊಳಿರುಮುಫದಂ ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಚಿಂತಿತನಾದನು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನಂ ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದೀರ್ಘದಾಡಿಯು ಅರಮನೆಯೊಳ್ ಹೋಮವಂ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರವ್ಯಂಗಳಾದ ಅಕ್ಕಿ, ಕಾಯಿ, ಸುವರ್ಣಂಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯೊಳಿಟ್ಟು ತಲೆಯಂ ವೇಲೆರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಪೋಗುತಿರ್ಪಲ್ಲಿ ವಾನರನೋರ್ವನು ಬದಿಯ ಮರದಿಂದ ಛಂಗನೆ ದೀರ್ಘ ದಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ನೆಗೆದು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದೊಳ್ ಅವನ ಹೆಗಲೇರಿ ಬುಟ್ಟಿಯಂ ಕೆಡಹಿ ಅವನ ದಾಡಿಯ ನಿಜವೋ ಕೃತಕವೋ ಎಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪಿಡಿದೆಳೆದು ಭಂಗಿಸುತ್ತಲೂ ಆ ಋಷಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ದೂರಿಟ್ಟು ಪೌರೋಹಿತಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯಂ ಕೊಡಲು ದಶರಥಾತ್ಮಜನು ಅವನಂ ಸಂತೈಸಿ ದಕ್ಷಿಣಾ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ ದಂಡವಂ ಸೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ರಾಜೀನಾಮೆಯಂ ಹಿಂದೆಗಿಸಿ ಕಪಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಂ ಇನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಿಡಲಾಗದೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಂ ತಮ್ಮಂದಿರಂ ನರಹಿ ಮಂತಾಲೋಚನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕಪಿನಾಯಕರಂ ಕರೆಸಿ ನೀವಿನ್ನು ಕಿಷ್ಕಂಧೆಗೆ ಮರಳಿ ನಿಮ್ಮ ಅರಣ್ಯಂಗಳೊಳ್ ಸುಖವಾಗಿರ್ಪುದು ಎಂದುಪದೇಶಂಗೆಯ್ದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ವಾನರರು “ಪ್ರಭೋ! ಇದೇನನ್ಯಾಯ! ನಾವು ವಾನರರಾದರೂ ಈ ಆರಾವರ್ತಕ್ಕೆ ದೈತ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಬಂದ ವಿಪತ್ತಂ ನಿವಾರಿಸಲೆಂದು ತಮ್ಮ

ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂ ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ನೊಂದು ಬೆಂದು ಆರೈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಂ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಇದೇ ಏನು ಪ್ರತಿಫಲ? ಸೀತಾಮಾತೆಯಂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯುತ್ತಲಿರ್ದ ನಿಮಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕೆಸೆಗಳು ತಿರುಗಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಕಷ್ಟಂಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗೆ ಮರೆಯುವುದೇ?” ಎನ್ನಲಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರೋಷಗೊಂಡು ಈ ಕಪಿಗಳೆಲ್ಲವಂ ಯಮಸದನಕ್ಕಟ್ಟುವೆಂದು ಧನುವೆತ್ತಲಾಗಿ ಅವನಂ ಸಂತ್ರೈಸಿ ದಯಾಸಾಗರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು, “ಎಲೈ ವಾನರೋತ್ತಮರಿರಾ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೈರಿಸಿದ್ದೀರಿ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲೇ ನೀವು ಈ ಪರಿ ನೆರೆದು ಕಾಲ ಕಳೆದು ಜೀವನಂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸಲಾಗದು. ದೈತ್ಯಪೀಡಿತಮಾರ ಈ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದೊಳ್ ಸಕಲ ಜನಸುಖಾಯ ಶಾಂತಿ ಸುಭಿಕ್ಷೆಗಳಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು” ಎನ್ನುತ್ತಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಎದ್ದು “ಮೇಣ್ ಮುನಿಗಳ ಗಡ್ಡವಂ ಹಿಡಿದೆಳೆವ ಮಂಗತನವಂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ನುಡಿದುದಂ ಕೇಳ್ದು ತರುಣ ಕಪಿಗಳ್ ಕೋಪಗೊಂಡು, “ಎಲೈ-ಸೌಮಿತ್ರಿಯೆ, ನೀನು ಇಂದ್ರಜಿತು ಬಾಣದಿಂ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಹನುಮಂತನು ಸಂಜೀವನವಂ ತಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಘ್ನತೆಯೇ? ನಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಂ ಮರೆತು ಸೇತುಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಗಳಂ ಹೊತ್ತು ರಾವಣನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಸತ್ತು, ಅವನ ಸೆರೆಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಳೆತು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ನಮಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪುರೋಹಿತರ ಗಡ್ಡ ಎಳೆಯುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಕೋಲಾಹಲಂ ಮಾಡಲು ನಲ,ನೀಲ, ಜಾಂಬವಾದಿಗಳು ತರುಣ ಕಪಿಗಳಂ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನಂ ಬಿನ್ನೈಸಿದರೆಂತೆನೆ -

“ಎಲೈ ಸೀತಾಪತಿಯೇ! ನಿನಗಾಗಿಯೂ ಭಾರತವರ್ಷಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾವು ಬಹಳ ನೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡುವ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಕೈಕೊಂಡ ನಾವು ದುಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೇ ಅರಿಯುವು. ಕಿಂಧಿಗೆ ನಾವು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಲಾರೆವು.

ಅಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಗೃಹಗಳಿಲ್ಲವು ವಾಹನಗಳಿಲ್ಲವು”. ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಕಪಿ ನಾಯಕರು ಬಿನ್ನೈಸಲೊಡನೆ, ಕೋಟಿ ಕಪಿಗಳು ಏಕಕಂಠರಾಗಿ “ಜೈ ಸೀತಾರಾಂ!” ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲೊಡನೆ ಆಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಯ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಮನೆಗಳು ಕೆಳಗುರುಳಿದವು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಯಂ ವಿಚಾರಿಸುವುದಾಗಿ ಆಶ್ಚಾಸನವಿತ್ತು. ಅಂದಿಗೆ ಸಭೆಯಂ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು.

ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಾನರ ಸಮಸ್ಯೆಯಂ ಅಹೋರಾತ್ರಂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಮರೆತಿದ್ದಾಗ, ಇತ್ತ ಕಪಿಗಳು ತಮ್ಮ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಮರೆಯುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಆಂದೋಲನವಂ ಫಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ತಾವು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಅಯೋಧ್ಯಾವಾಸಿಗಳು ಸುಖ ವಿಲಾಸದೊಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರೇ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಅಸಹನೀಯವೆಂದೂ ತಮಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೊಡಗಿದ ಗಾಯಗಳನ್ನೆಣಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಅವರು ಪಚಂಡವಾದ ಭಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಂ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಆರ್ಪಿಸಿದರು. ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದೇ ಉಪಾಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ-ಭರತರ ವಿರೋಧವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಇಚ್ಛೆಗೆ ತಲೆವಾಗಿದನು.

ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಗಾಯ ಪರೀಕ್ಷಕರು ಕಪಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಯುದ್ಧದೊಳ್ ಗಾಯಗೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಕಪಿಗಳು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರವೈದ್ಯರ ಹಸ್ತ ಶುದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡಿ, ಗಾಯದ ಕಲೆಯಂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಗುಪ್ತಾರರು ಶ್ರೀರಾಮರಿಗೆ ಬೆಸಿದರು. ಆದರೆ ಖುಷಿಮೂಲವು, ನದಿಮೂಲದ, ಗಾಯಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪವೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮರಿ ಅದೇವರ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ.”

ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಲು, ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ ಪುನಃ ಕೇಳಿದಳು. ‘ಎಲೈ ಜೀವಿತೇಶ್ವರಾ ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನಾದೆ, ಮುಂದೇನಾಯಿತು’ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಮಹಾದೇವನು, ವಿಷಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಿಂದ “ದೇವಿ ಏನು ಹೇಳಲಿ! ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳನ್ನು ಮರೆಸಲು ಕಪಿಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತ ಹೊರಟ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ನನಗೆ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದನು.

ಪಾರ್ವತಿ ಉವಾಚ: “ಗಾಯ ಪ್ರಮಾಣವಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದರೇ? ಒಂದು ಕೋಟಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ವಾನರರಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು ದೊರೆತವೆ?”

ಪರಮೇಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಇಲ್ಲ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲವು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಮಂಡಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೂ ಎಲ್ಲಾ ವಾನರರಿಗೂ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ದೇವಿ..

ಪಾರ್ವತಿ ಉವಾಚ: “ಎಲ್ಲಾ ವಾನರರೂ ಗಾಯಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿದರೆ? ಹನುಮಂತ, ಅಂಗದನಂಥವರು ಕೂಡ?”

ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಲ್ಲ ದೇವಿ, ತ್ರೇತಾಯುಗ ಅಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಕಪಿಗಳು ರಾಜಧಾನಿಗೇ ಬಾರದೆ, ದೂರದಿಂದ ರಮನಾಮವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದೂ ಗಾಯಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೆನೆದೂ ದುಃಖವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.”

“ಏಕೆ” ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ಗಾಯ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಾರದವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯತಾವಂತರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮರತೇಬಿಟ್ಟರು. ಅವರು ಎಲ್ಲೋ ಮೂಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

“ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಇಲ್ಲ, ಬೊಬ್ಬಿರಿದ ವಾನರರಂ ಶಾಂತಗೊಳಿಸುವುದೇ ಬಹು ಕಷ್ಟವಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬೊಬ್ಬಿರಿಯದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ : “ಅನ್ಯಾಯ, ಅನ್ಯಾಯ, ಆದರೆ ಬೇಡಿದ ಎಲ್ಲಾ

ವಾನರರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುವಂಥವನಾದಿ, ನಾಥಾ ಉಳಿದವರ ಗತಿ ಏನಾಯಿತು?” ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು.

ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವಿ ಕೇಳು, ಈ ವಾನರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ತರದ ಅನ್ಯಾಯಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ನಮ್ಮ ರಕ್ತ ಚೆಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಿಸಿದೆವು. ಈತನು ನಮಗೆ ಏನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. 'ಅವನಿಗೆ ಸೀತೆ ಹೇಗೆ ದಕ್ಕುವಳೋ ನೋಡುವೆವು' ಎಂದು ಅವರು ಒಳಗೊಳಗೆ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಲೇ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು.”

ಪಾರ್ವತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು: “ಆದರೆ, ಯಾರೋ ಅಗಸನು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಆಡಿದ್ದರಿಂದ, ರಾಮನು ಲೋಕಪಾವನೆಯನ್ನು ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದನೆಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವಲ್ಲಾ.”

“ಹೌದು ದೇವಿ, ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದರೆ ಮಹಾ ಅನರ್ಥವಾದೀತೆಂದು, ನಾರದರು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರು. ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದು ಇದು.”

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸಬಾರೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಲೋಕಮಾತೆಗೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಮತ್ತೆ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂದು ಕೇಳುವಿರಾ? ನಾನಾಗ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಭವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಲ್ಲಿಯಾಗಿದ್ದೆ.

ಓದು ಪಠ್ಯ

ಶಿವನ ಮೀಸುವ ಹಾಡು

ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದಳು ಗೌರಿ

ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗೆ

ಕರೆದೊಯ್ದಳು ಶಿವನ

ಶುಭ್ರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ

ಮೂಗಾಲು ಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಗಣ್ಣಿನವನ

ಕುಳ್ಳರಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯೊತ್ತಿ

ಮೂಜಗದಲೊಡಾಡಿ ಎಂದು ದಣಿದವೋ ಪಾದ

ಎಂಬ ನೆಪ ತುದಿಯಿಂದ ಧೂಳನೆತ್ತಿ

ಯಾರ ಮನೆ ಬೀದಿಯದು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ

ನಗುವ ನಟರಾಜನನು ಕರೆವಳೋ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ

ದುಃಖ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ

ಮುಗಿಯಿತೇ ಬೇಟೆ? ಪ್ರಶ್ನೆ ಚುಚ್ಚಿ.

ಇದೊ ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಗಂಗೆಯವತಾರಕ್ಕೆ

ಇದು ಇಗೊ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಗೆ

ಮಿಂದ ನದಿ ನೆನಪಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತಂಬಿಗೆ ನೀರು

ಕಡೆಯದಿಗೋ ನನ್ನ ಅನುದಿನದ ಬಡ ಕನಲು

ಎಂದಾಗ ನೀರೊಳಗೆ ಗೌರಿ ಕಂಬನಿ ಬಂದು

ಮಿಸಕ್ಕನೇ ಬೆರೆತು ಬಿಸಿಯಾಗಲು

'ಅಯ್ಯ' ಎಂದು ಶಿವ ಬೆವರಿ;

'ನನ್ನನೇನೆಂದುಕೊಂಡೆ ?ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟರೆ ಶುದ್ಧ ಬೈರಾಗಿ'

ಈ ಮಾತಿಗೆ 'ಶಿವನೇ, ನಾನೆಷ್ಟನೆಯ ನಾರಿ?'

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮೃದು ಚಿವುಟಿ ಮೀಸುವಳು ನಮ್ಮ ಗೌರಿ.

ಬೈರಾಗಿ ಬೂದಿ ತೊಳೆಯುತ್ತಾ ಹಚ್ಚಿಗೆ ನೋಡುವ

ಮತ್ತೆಗೆ ಮೈ ಒರೆಸಿ ತಂಬಾಲು ಕುಡಿಸಿ
ತೊಡೆ ಮೆತ್ತೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕೋರುವರು
ಶಿವ ಶಿವ!
ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳ ನೆನೆದು ಮಲಗು ದೇವ!

ನುಡಿರೇಶಿಮೆಯಡಿ ನಂಜು ನುಂಗಿದ ಕಿರಾತ
ಹೃದಯದಲಿ ಕಚಗುಳಿಯ ಹೂವು ಹರಿಗೋಲು
ಕಚಗುಳಿಯ ಹರಿಗೋಲು ಹರನ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು
ಮತ್ತೆ ಸಾಗಿತು ಗೌರಿಯಿಂದ ದೂರ.

ಶಿವನಿದ್ದೂ ಶಿವನಿಲ್ಲದಂಥ ಚೋದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ
ಹೊಸತೇನು ಶಿವಕಾಮಿಗೆ?
ಮಿಸುಕಾಡದೆ ಕುಳಿತು ತಲ್ಲಣವ ತಡೆಯುವ
ಆರ್ಧ್ರಗರ್ವದ ಹುಡುಗಿ ನಮ್ಮ ಗೌರಿ.

ಸಂಚಾರ ಮುಗಿಸಿ ಬರುವ ಈಶ್ವರ ಜೋಗಿ
ಗೌರಿ ಕರೆವಳು ಅವನ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ
ಮದ್ದಿನೆಣ್ಣೆಯ ಪೂಸಿ, ಬಿದ್ದ ಕಂಗಳ ಒರೆಸಿ
ಜ್ವರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗೆ
ಕಿರಾತ ಕಡ್ಡಿಯ ಕಷಾಯ ಕುಡಿಸಿ

III ಧರ್ಮ

ಆಶಯ

‘ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ...’

ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವಾವುದಯ್ಯಾ?

ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ

ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ

ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯಾ

- ಬಸವಣ್ಣ

ಧರ್ಮ

ನಿಮ್ಮ ಹಾಳು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತೆ. ನನ್ನ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ, ನನ್ನನ್ನ ನಮ್ಮ ತಾತ ಅಂತ ಹೇಳ್ಕೊಂಡು, ಈ ಹಾಳು ಹಳ್ಳಿಲಿ ಸೇಕೊಂಡು ನಮಗೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸದೆ, ನಾಗರೀಕತೆ ಕಲಿಸದೆ ಹಳ್ಳಿ ಗಮಾಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಿ - ನನಗೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ದರಿದ್ರದ ಪ್ರೈಮರಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಕೆಲಸ ಸಿಗದಿದ್ದೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ ಬೆಟ್ಟದ ಮಣ್ಣನ್ನೇ ಕಲಸೊಂಡು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿತ್ತು... ನಂದೇನೋ ಒಂದು ದಾರಿ ಆಯ್ತು ಇನ್ನು ಕೃಷ್ಣನದೋ... ನೀವು ಹಿಡಿದ ಹಾಗೇ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಪಾದ ನಂಬಿ ಬದುಕೋ ಅಂತೀರಿ.... ಇನ್ನು ಪದ್ಮ ಬೇರೆ, ತಬ್ಬಲಿ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಮದುವೆಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತವೈ, ಏನೋ ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಹತ್ತಾರು ಖಂಡುಗ ಬತ್ತ ಬರೋ ಕೊಡುಗೆ ಭೂಮೀನ ಉಳಿಸೋಳಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸುಳ್ಳು ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಮುಂದ ಹೇಳಿ ಆಂದ್ರೆ... ನಿಮ್ಮ ನಿಸೂರು ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ತೊಡೇ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದೋರಂಗ ಆಡ್ತೀರಿ. ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಚೆನ್ನೇಗೌಡನ ಪಾಲಾಗೋಗ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ನ್ಯಾಯ... ನಿಷ್ಕಾರ ನಮಗೆ ವಿಷದ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ."

ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಂಗನಾಥ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಒಂದು ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಾಗಿ, ಕೆನ್ನಾಲಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬುರುಡೆಯ ಸುತ್ತ ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವಾಗಿ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರು 'ಆಸ್' ಎಂದು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ್ದ ಮಂದಲಿಗೆ ಈಚಲ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಮಂಚದಂತೆ ಮೈಯನ್ನು ಚುಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಂಡತಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು: "ಅಲ್ಲಾಂದ್ರೆ ಈ ಹಾಳು ಊರಿಗಾಗಿ ನೀವು ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಡಿದ್ದಿ ಮಾನವರಿಗೆ, ಪಶುಗಳಿಗೆ ಅಂತ ಆಸ್ತು ತಂದ್ರಿ, ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಭಟ್ಟರು ಅಂದ್ರೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತೇ ಕಣೇ! ನನ್ನ 'ಮರಳು ಹೊಳೆ' ಅಂದ್ರೆ ಏನಂತ ತಿಳ್ಕೊಂಡಿದ್ದೀ! ಚಿನ್ನ ಚಿನ್ನದಂಥ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಇರೋರು, ಈ ಹಾಳು ಹಳ್ಳಿ ಮುಕ್ಕಗಳು ಹಾಡೋ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿ ಅಲೆದು, ಮುಳ್ಳು ದಾರಿ ತುಳಿದು, ಪಾದಗಳನ್ನು ಸವೆಸಿ, ಹಗಲು-ಇರುಳು ಅನ್ನದ ಜೋಗಿ, ಜಂಗಮ, ತಂಬೂರಿ ಮೀಟೋರನ್ನ ಹುಡುಕಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು, ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿ ಅಷ್ಟೋ - ಇಷ್ಟೋ ಇದ್ದ ಹಳೇ ದುಡ್ಡನ್ನೂ ಕಳಕೊಂಡ್ರಿ, ಈ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ 'ಹುಟ್ಟಿದ ನೆಲ'ವನ್ನು ಭಟ್ಟರು ಹೆತ್ತ ಭೂಮಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕಾಣಿಕೆ, ಪಾಮರರ

ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರೋ 'ಅಪೂರ್ವ ಗಣಿ' ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿರು. ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರು ಎಂದರೆ 'ಮರಳು ಹೊಳೆ'ಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಅಂತಾರೆ.. ಆದ್ರೆ ಇವತ್ತು ಆ ಚನ್ನೇಗೌಡ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಮುಂದೆ ನಾನೇ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತು-ಬಿತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ; ನನ್ನ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ಪಾಣೀಪಟ್ಟಿ ಇದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನಂತೆ. ಈ ಭೂಮಿ ಕೈ ತಪ್ಪಿತು ಅಂದ್ರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಗತಿ. ಪದ್ಮಳ ಪಾಡು - ಈ ಹಾಳು ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೆಂಥ ಶಿಕ್ಷೆ ? ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಮಾಡಿದ ನಿಷ್ಠೆಯ ಸೇವೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ ನೀಡಿದ್ದು ನೋಡಿದಿರಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ವರಪ್ರಸಾದ?" ಈವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯದ 'ಸಂಶಯ'ದ ಮಡುವಿಗೆ ನೂಕಿದ್ದುವು.

“ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಆಗಿರಬಹುದು? ಮುಂಜಾನೆಯ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಮಗಿರಿಯ ಪದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಹಿಮಗಿರಿ ನದಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಅದೆಷ್ಟು ಚೆಂದ, ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಡುವ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಿಂಡು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಮೃಬಣ್ಣವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರುವ ಸೂರ್ಯ, ಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಶಿಖರದ ವೈಭವವನ್ನು ಮೆರೆಸುತ್ತ ಬೆಳಗುವ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ದೇವಾಲಯ! ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನ ಈ ಧರೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಘಟ ಇದ್ದೀತು, ಹೋಗಿ, ನದಿಯ ದಡದ ಮೇಲೆ ಮಟ್ಟ ಮಗುವಿನಂತೆ ನಿಂತು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಂಡು ಭಟ್ಟರು ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡು ರಂಗ” ಎಂದರು.

ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ-ಮಗನ ಮಾತಿನ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಯಜಮಾನರನ್ನು ನೋಯಿಸಿದ್ದುದರಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕಿದರು. ಅಂಗಳದ ತುಂಬ ಬೆಳಕು ಆವರಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಕಂಡದ್ದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತ ಗಂಡನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಭಯ. ಯಾಕೋ ಏನೋ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ತಮ್ಮ ಬಲಗಡೆ ನೋಡಿದರು. ತಬ್ಬಲಿ ಪದ್ಮ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಯಜಮಾನರು ಮೇಲೆದ್ದ ಸದ್ದಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ಭಟ್ಟರು ಶಾಲ

ಹೊದ್ದು, ಅಲ್ಲೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಎಕ್ಕಡಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕದದ ಮೂಲೆಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು. ಮೌನ ಮುಳ್ಳಾಗಿ ಇಡೀ ಅಂಗಳವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ರತ್ನಮ್ಮನವರನ್ನು ಚುಚ್ಚಿತು; ಇನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಏನೊಂದ್ರೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಗವ ಎನ್ನೋ ಕತ್ತಲೇಲೇ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರಿ? ಕೃಷ್ಣನ್ನ ಏಳಿಸಲೇ?”

“ಹಾಂ! ಇಲ್ಲೇ ಹೊಳೇ ಕಡೆಗೆ, ಆಗಲೇ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅಲ್ಲಾ, ನಾನು ಮಲಗೋ ಮುಂಚೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ...”

“ನೋವಾಯ್ತು ಅಂತ್ರೇ? ಇಲ್ಲ.... ಆದ್ರೂ ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಂತೂ ಮೂಡಿತು. ನಾನು ನಂಬಿದ್ದನ್ನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಹೇರೋಕೆ ನನಗಿರೋ ಅಧಿಕಾರ ಏನು? ಆ ಹಾಳು ಭೂಮಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದೆ. ನಾನೇ ಆ ಎ.ಸಿ.ಯೋ, ಡಿ.ಸಿ.ಯೋ. ಅವರ ಮುಂದೆ ಮಹಾಜರಾಗಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ನುಡಿಯೋಲ್ಲ ಅಂತ ದೇವರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಎದುರುಗಡೆ ನನ್ನ ಭೂಮಿ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡ್ತಾ ಇರೋ ಚೆನ್ನೇಗೌಡ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ... ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸು, ಕಣ್ಣು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡ್ತಾ ಇರ್ತಾವೆ. ನನ್ನ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಬದುಕು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಏನನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತದೆ ಅಂತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕುಳಿತಾರೆ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಯಾವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ.... ಮಕ್ಕಳು, ಅವರು, ಇವರು ಆಡೋ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೈಹಿಡಿದವಳು ನೀನು, ನನ್ನ ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಭಾಗಿಯಾದವಳು ನೀನು. ನಿನ್ನ ತೀರ್ಮಾನವೇನು? ಹೆಂಡತಿ, ಗಂಡನಿಗೆ ತಾಯಿ, ಮಂತ್ರಿ, ವೇಶ್ಯೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅಂತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳ್ತವೆ? ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಹೇಳು?”

ರತ್ನಮ್ಮ ಗಂಡನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಚಿಂತೆಯ ಗೂಡಿನಂತಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಬೆಳಕೊಂದು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಗಡುಸಾಗಿದ್ದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ದಿವ್ಯವಾದ, ವರ್ಣಿಸಲಾಗದ ಸಾಹಸ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದಂತಿತ್ತು.

ಗಂಡನನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ದಿಢೀರನೆ ಕುಳಿತು ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಿಸಿ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಟ್ಟರು ಹೆಂಡತಿಯ ಭುಜಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಗೌರವದಿಂದ ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಶಾಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸೀಟಿದರು. ಆದರೂ ಆ ಪ್ರೇಮಮಯಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; “ನನ್ನನ್ನು ಹರಸಿ”

“ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ...”

“ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಈ ಆಶೀರ್ವಾದವಲ್ಲ....

"ದೀರ್ಘ ಸುಮಂಗಲೀಭವ, ಎಂದು...."

“ಈ ಬೇಡಿಕೇನ ನೀನು ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಮುಂದಿಡಬೇಕು. ರತ್ನ, ನನ್ನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ನಾನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಈ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಲಾರೆ.

ರತ್ನಮ್ಮ ಬಿಕ್ಕಿದರು.

“ಆ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ ನಿನ್ನ ಕಾಪಾಡಲಿ” ಎನ್ನುತ್ತ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ, ಕದದ ತಾಳ ತೆಗೆದು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋದರು.

-೨-

ಕೃಷ್ಣಪೇಟೆಯ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ ಸೇರಿದೆ. ಅಂದು ಸೋಮವಾರ, ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಹರಿಜನರು, ಈತನೇ ಈಗ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ, ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿದ್ದ ಚನ್ನೇಗೌಡ - ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಭೂ ವಿವಾದದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ದಿನ ಯಾರೋ ಗುರುತಿನವರು : “ಏನು ಭಟ್ಟರೆ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಮೇಧಾವಿಗಳಿಗೆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಓರ್ವ ಹರಿಜನ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು ನ್ಯಾಯ ಬೇಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬರಬಾರದಿತ್ತು. ಈ ಹಾಳು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕು!” ಎಂದಾಗ ಭಟ್ಟರು “ಅಯ್ಯಾ! ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ ಮಹಾಶಯ ‘ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ’

ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ವಿದ್ಯೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ವತ್ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಧರ್ಮ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು?” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಕೊಠಡಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ವಿಚಾರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು:

ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?” “ಮರಳು ಹೊಳೆ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಹೆಸರು?”

“ಮರಳು ಹೊಳೆ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ

“ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರೋರು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ?”

“ಹೌದು. ಗೊತ್ತು ನಮ್ಮೂರಿನವರೆ - ಚನ್ನೇಗೌಡರು ಅಂತ.”

“ಈಗ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯ ಹೇಳ್ತೀರಾ?”

“ಕೇಳಿ ಸತ್ಯವಾದದ್ದನ್ನೇ ನುಡೀತೀನಿ.”

“ಈ ಚನ್ನೇಗೌಡ ನಿಮ್ಮ ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ, ಭಟ್ಟರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು: “ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರೋ ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮೀನ ಈತನೇ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ...”

“ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ....?”

“ಅವನ ತಾತ, ಮುತ್ತಾತರ ಕಾಲದಿಂದ..”

“ನೋಡಿ ನಿಮಗೂ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಯೋಚಿಸಿ: ಉತ್ತರಿಸಿ.

“ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಪಾದದಾಣೆ ಇದು ಸತ್ಯ”...

“ನೀವು ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಲ್ಲ! ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಹಾರ ಹಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಯೋಚಿಸಿ

“ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸರಕಾರ ಏನೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದೆ?

“ಭೂನ್ಯಾಯ ವುಂಡಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ” ನೀವು ನನಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಂತಿದೆಯಲ್ಲ...?”

ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲು ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಸುಸ್ತಾದರು.

"ಹಾಗಲ್ಲ... ನಿಮಗೆ ಇಳಿವಯಸ್ಸು... ಅದಕ್ಕೇ ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಬೇಸರ ಮಾಡಿಕೋಬೇಡಿ."

“ನನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ಚನ್ನೇಗೌಡ

"ಭೂಮಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆತನೇ ಒಡೆಯ ನಿಮ್ಮ

ಭೂಮಿಗೆ "ಆಯ್ತು ದೇಶದ ನ್ಯಾಯ ಕಾನೂನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೋತೀನಿ."

ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗಬಹುದೆ?"

ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಗೌರವದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಭೂನ್ಯಾಯ

ಮಂಡಳಿ ಸದಸ್ಯರು ಮೂಕರಾಗಿ, ಬೆವತು ಹೋದರು. ಚನ್ನೇಗೌಡನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು.

-೩-

ದಡದಡನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಹಿಂದೆ

ಚನ್ನೇಗೌಡ ಓಡಿದ, ಸ್ವಾಮಿ ಭಟ್ಟರೆ, ನಿಂತೋಳಿ ”

ಇಲ್ಲ. ಭಟ್ಟರು ಕಿವುಡರಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು.

ಚನ್ನೇಗೌಡ ತಾಲ್ಲೂಕ ಆಫೀಸು ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಕಿರುಚಿದ

“ನೀವು ನಿಲ್ಲದೇ ಹೋದ್ರೆ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಆಣೆ" ಭಟ್ಟರು ನಿಂತರು.

ಚನ್ನೇಗೌಡ ಎದುರು ಬಂದು, ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತ.

"ಏನಪ್ಪಾ? ಕರೆದದ್ದು?"

“ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ನಾನೇನೋ ಭೂಮಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ನಾನೂ”
ಮುಂದೇನು ಹೇಳು.

“ಮನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ... ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಎಂಗಲೀಲಿ?” ಭಟ್ಟರು
ಸುಮ್ಮನೆ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಚೆಲ್ಲಿದರು.

“ಆರು ಎಕರೇನ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೀತೀನಿ!”

“ಇಂಥ ದಾನ ನಾನು ಒಪ್ಪೋಲ್ಲ!”

“ಹೋಗ್ಲಿ... ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೇವಿ ಅಂತ್ತೇ ಬರುಕೊಡ್ತೀನಿ”

“.....”

“ನೀವು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದ್ರೆ.... ಹೊಳೇಗ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಿನಿ”

ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತು.

“ನೋಡು ಚನ್ನೇಗೌಡ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಲೆ ಹಾಕೋಲ್ಲ.
ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನುಂಟು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳುಂಟು. ನನಗೆ, ನನ್ನ ಹಿಮಗಿರಿ
ರಂಗನ ಸೇವೆ ಈ ಘಟ ಇರೋತನಕ ಇದ್ದೇ ಇದೆ” ಎಂದು ಮರಳು
ಹೊಳೆಯ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ವಯಸ್ಸಾದ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಶಕ್ತಿ
ಮೂಡಿತು.

- ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ

ದುರ್ಗಾಸ್ತಮಾನ

(ಆಯ್ದ ಭಾಗ)

“ವಿಧಿ ದೇವರ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೇ? ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ನಂಟಸ್ತಿಕೆ, ಸ್ನೇಹ, ಕೃತಜ್ಞತೆ - ಮನುಷ್ಯ ನಂಬಬಹುದಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಂಬಿದೆವು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಾವು ದೋಹ ಬಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ತಾಯಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಒರೆಗಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಚಿತ್ತದಲ್ಲೇನಿದೆಯೋ ಹಾಗಾಗಲಿ”

ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಈಸುತ್ತಿದ್ದವನು ಕೈಸೋತಂತೆ ಹೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ, ಪರಶುರಾಮ ನಾಯಕ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ.

“ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದೇ ರಾಜಾಸಾಹೇಬ್”

ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸರ್ದಾರ್ ಖಾನ್ ಕೇಳಿದ

“ಹೇಳಿ”

ಸರ್ದಾರ್ ಖಾನನ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕ

“ನಾನೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ್, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರತ- ನೇಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನು. ದಿನವೂ ಗೊತ್ತಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮಾಜ್ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನು ಖಾಜಿಯಲ್ಲ, ಮುಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲ ಖುರಾನ್ ಏ-ಷರೀಫ್ ಅನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿದವನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರ ಅಂಥ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮೊಹರಂನ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ 'ಪಂಜಾ' ತೊಳೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಕೆರೆ ಇಂಥ ಹೊಂಡವೇ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ, ಇದು ಯುದ್ಧಸಮಯ, ಮಲ್ಲಾಪುರದ ಕೆರೆ ಇರುವುದು ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ ನವಾಬರ ಬಿಡಾರದ ಬಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಯೋಗಿ ಪಂಜಾ ತೊಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುವುದು ನ್ಯಾಯವೂ ಅಲ್ಲ, ನೀತಿಯೂ ಅಲ್ಲ..... ಧರ್ಮವಂತೂ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ಹಲವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬಾರದು”.

-ಸರ್ದಾರ್‌ಖಾನ್, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ

ಆತ ಹೇಳಿಯದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಮದಕರಿನಾಯಕ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ

“ಈಗ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅಪಪ್ರಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದು ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು”.

“ಕೇಳಿದ ಕಿವಿಯನ್ನು ಗಲೀಜು ಮಾಡುವ ಆ ಹೊಲಸು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ, ರಾಜಾಸಾಹೇಬ್ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲವೆಂಬ ಮಾತು ತಾನೇ..... ?

“ಹೂ, ಅದೇ ಅಂಥ ಅಪಪ್ರಚಾರ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೀವೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ಸರ್ದಾರ್‌ ಖಾನ್” ?

ಮದಕರಿನಾಯಕ ಕೇಳಿದ

“ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ - ಹೊಲಸು ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಇದು ಯುದ್ಧ ಸಮಯ ದುರ್ಗದಾಚೆ ಹೋಗಲು ಪಂಜಾಗಳಿಗಿರಲಿ, ದೇವರುಗಳಿಗೂ ಪರವಾನಗಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲ...ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬರು ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲವೇ ? ಅವರ ದಂಡಿನ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಪಂಜಾ ತೊಳೆಯಲು ಕಾವೇರಿನದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೇ ?

“ನೀವೂ ಅದೇ ಮಾತು ಹೇಳಿ”

- ಎಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸರ್ದಾರ್‌ಖಾನ್,

“ನವಾಬರು ಮುಸಲ್ಮಾನರು. ಅವರು ಹೇಳಿದರೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ನಾನು ಹಿಂದು, ಈ ಎರಡು ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳು ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಅರಮನೆಯವರು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಿರಿಯರ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ನಾವು ಕಣಕುಪ್ಪೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಜನ ನಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಆಡಲಿಲ್ಲ 'ದುರ್ಗದ ದೇವರಿಗೇ ಪೂಜೆ ತಪ್ಪಿದಾಗ ಮನೆದೇವರದೇನು ದೊಡ್ಡದು' ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಪರಧರ್ಮಿಯರಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ?”

- ಚಿಂತೆ ತುಂಬಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

“ಈ ದೇವರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ, ರಾಜಾಸಾಹೇಬ್, ಅವು ಕೊಂದರೆ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟರೆ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗ, ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಅದು ದೊಡ್ಡದೆ ? ಈ ಮುಲಾಜೆಲ್ಲಾಬಿಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮ ಮಾವನ ತಲೆ ಹೇಗೆ ಕೆಡೆಸಿದರೋ ಹಾಗೆ, ಈ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಸರ್ದಾರರಿಗೂ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿ, ಅವರು ದುರ್ಗದ ಉಪ್ಪುಂಡು ಬೆಳೆದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದಷ್ಟು ದೇವರ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ - ಇಲ್ಲ ಅವರು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಪಂಜಾಕ್ಕೆ ಉರಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ”

- ಸಿಟ್ಟೇರಿ ಹೇಳಿದ ಸರ್ದಾರ್‌ಖಾನ್,

“ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನಲ್ಲ, ನೀವು ದುರ್ಗದ ನಾಯಕರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.....

- ಮದಕರಿನಾಯಕ ಟೊಳ್ಳಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ನಾಯಕಗಿರಿ ಬೇಡ. ಎರಡು ದಿನ ಪ್ರಧಾನಿ ಪದವಿ ಕೊಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಗ್ರಹಚಾರ ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟೆ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಹೊರತು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಲ್ಲ. ನವಾಬರನ್ನು ನೋಡಿ, ನೀವು ಇಂಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಅವರ ಬಾರುಕೋಲಿಗೆ ಖಾಜಿ, ಮುಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ತೆಪ್ಪಾಗುತ್ತಾರೆ.”

“ನವಾಬರು ಮಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಕಲಿತಿದ್ದರೆ, ಈ ಯುದ್ಧವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಿಗಳೂ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ, ಈಗ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯ ನಮ್ಮ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಲಿ, ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಸರ್ದಾರರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೇನಾಗುವುದೋ ನೋಡೋಣ, ಪರಶುರಾಮಣ್ಣ ಸರ್ದಾರರನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಕಳಿಸಿ”

-ಎಂದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕ

* * * * *

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೊಕ್ಕರೆಯಂತ ಬಿಳುವಾದ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅದೇಬಣ್ಣದ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟ ಖಾಜಿ ಜಮಾಲ್ ಸಾಹೇಬ್ -

ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಪದವಿಯಧಿಕಾರದಿಂದ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ ಸಲತ್‌ಖಾನ್,

ಕುತುಬುದ್ದೀನ್‌ಖಾನ್ ಸಲಾಭತ್ ಖಾನ್, ಮೋಹದೀನ್ ಖಾನ್, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಖಾನ್ - ನಾಯಕರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿಯಮಿತವಾದ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಾಯಕರತ್ತ ನೋಡಿದರು

“ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಧಾನಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದರು ಅವರು ತಮಗೆ ಹೇಳಿದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳಿದರು. ದುರ್ಗದ ದೊಡ್ಡಜನ ನೀವು ಈಗಿನ ವಿಷಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ನಾವೇನು ಹೇಳಬೇಕೋ..... ಹೇಳಿ ?

- ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ

ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ಖಾವಂದರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಾವು ತಮಗೆಷ್ಟು ನಿಷ್ಠರೋ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠರು.. ಆ ಎರಡರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಮ್ಮ ನಿಯತನನ್ನು ಖಾವಂದರು, ಸಂದೇಹಿಸಬಾರದು ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಮನವಿ

-ಎಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ಖಾಜಿ ಜಮಾಲ್ ಸಾಹೇಬ್ ಹೇಳಿದರು.

“ತಾವು ಧರ್ಮಗುರುಗಳು. ನೀವು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತ ನಮ್ಮ ಸರ್ದಾರರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ?

“ಖಾವಂದರು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾಘ್ ಮಾಡಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಆಖ್ಯೆರು. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಖಾಜಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುವವರು ನಾವು ಯುದ್ಧ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಾವೆಂದೂ ಮೀರಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ - ”

-ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಸಲಬತ್‌ಖಾನನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಸಿದರು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಸರ್ದಾರರು.

“ಅಂತೂ.....ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಖಾಜಿಸಾಹೇಬರ ಮಾತೇ ನಿಮಗೆ ನಿಯಮ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೊರಗಿರುವ ನವಾಬರೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅವರ ಸೇನೆಯಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರೇನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ? ಅವರು ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಮಾಡಿದರಾಗದೆ?”

- ಅಲಗಿನಿಂದ ಅವರೆದೆಯನ್ನು ಬಗೆದು, ಅದರ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಬೆದಕುವವನಂತೆ ಕೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

“ನವಾಬರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು, ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಲ್ಲ. ಅವರು ದಿನಾ ನವಾಜ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ- ಕೇಳಿ ನೋಡಿ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಉರ್ದುಭಾಷೆ ಮಾತಾಡಲು, ಬರೆಯಲು ಬರದವರು ಅವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನಮಗೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಜ್ಜಾ ಇಸ್ಲಾಂ ಜನ ಇಲ್ಲಿರಲಿ, ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರಲಿ ನಾವು ನಮಾಜು ಮಾಡುವುದು ಮಕ್ಕಳು ಇರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಲದಿಂದ ಎಂದು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹೆಂಗರು ಘೋಷಾ ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆಯೇ ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯ ಬಹಳ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು; ಪಂಜಾ ತೊಳಿಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಂದು ಸಲ ನಮ್ಮ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಪಂಜಾತೊಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲೇ ತೊಳಿಯಬೇಕು”

ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರ ಆಚಲವೆಂಬಂತೆ ಹೇಳಿದರು, ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು

“ಆದರೆ ಈಗ ಮುಲ್ತಾಪುರದ ಬಳಿ ನವಾಬರ ಸೇನೆ ಇದೆ”

“ಇರಲಿ... ಅವರು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದರೆ, ಅವರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆದು ಮುಲ್ತಾಪುರದಲ್ಲಿ ‘ಪಂಜಾ’ ತೊಳೆದು ಬರುತ್ತೇವೆ. ನಮಗೆ ನಮಬರ ಭಯವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಷ್ಟೇ ಬೇಕಾದದ್ದು. ಸಲಬತ್ ಖಾನ್ ಹೇಳಿದ.

“ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಪರವಾನಗಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ...”

“ಅದು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರ, ಖೈದಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಧರ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ತಮ್ಮ ಸರ್ದಾರರಲ್ಲ ಖೈದಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ತಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ಕತ್ತಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಖೈದಿಗಳಾಗಿ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ. ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದೂ ಖಾವಂದರ ಮರ್ಜಿ”- ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಖಾನ್ ಹೇಳಿದ

“ಒಂದು ವೇಳೆ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ನಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ....?”

“ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಪರಮಾಧಿಕಾರ” ಸಲಬತ್ ಖಾನ್ ಹೇಳಿದ

“ಆಯತು.....ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ, ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಬೇಕು.

- ಮೊನಚುನೋಟದಿಂದ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ

“ಖಾವಂದ್-ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗೆ ಮಾತಾಡಿ ನಮಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಮಾತು. ನಮಗೆ ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ. ಪೈಗಂಬರರು ಒಬ್ಬರೇ. ಧರ್ಮ ಗಂಧವೂ ಒಂದೇ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ- ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಡಕಿಲ್ಲ” - ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವಂಬಂತೆ ಹೇಳಿದರು ಖಾಜಿ ಜಮಾಲ್ ಸಾಹೇಬ್,

ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ -

ಮದಕರಿನಾಯಕನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇಂಥದೇ ಧರ್ಮಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮುರುಗೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಕೂಡಲೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತುಗಳೂ ನೆನಪಾಗಿ - - -

ಅದರೊಂದಿಗೆ - -

‘ದೇವರು, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ರಾಜಾಸಾಹೇಬ್, ದೇಶದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ’

-ಎಂದ ಸರ್ದಾರ್ ಖಾನನ ಮಾತೂ ನೆನಪಾಗಿ

“ದೇವರು-ಧರ್ಮ-ಶಾಸ್ತ್ರ

“- ಇವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿದವೇ, ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಲು ಹುಟ್ಟಿದವೇ?

- ಎಂಬ ಅನುಮಾನವಾಗಿ, ಅದೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕ್ರೋಧ ಮೂಡಿದರೂ, ಇಂಥ ಮಾತಿಗಾಗಿಯೇ

ಶ್ರೀ ಮುರುಗೀಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದುದು ನೆನಪಾಗಿ, ಹಾವನ್ನು

ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೂ... ಬಿಡಲೂ ಆಗದೆ ಹೆದರುವ ಹೇಡಿಯಂತಾಗಿ ಮುಂದೇನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚದೆ, ವಿಧಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿವನಂತೆ

“ಆಯಿತು.... ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದಂತೆ ನೀವು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಪರವಾನಗಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಧಾನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಜನವಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಜನ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಂದಿಸದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ” - ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದುನಿಂತ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

“ಖುದಾ ಆಫ್‌ಕೋ ಭಲಾಕರೆಂ, ಆಫ್ ಕಭಿ ಸಲಾಮತ್ ರಹೋ”

-ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈ ಎತ್ತಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಖಾಜಿ ಜಮಾಲ್ ಸಾಹೇಬರು ಆ ಮಾತನ್ನು ಮದಕರಿನಾಯಕನ ಕಿವಿ ಕೇಳಿತು”

ಆದರೆ, ಆತನ: ಹೃದಯ ಹೇಳಿತು - - -

‘ಇದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರ ತಾಯಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಧರ್ಮ..... ಧರ್ಮವಲ್ಲ ಸೂಳೆಗೇರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಗರತಿ ಹಾಗೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮದಕರಿನಾಯಕ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ನಡೆದ.

- ತರಾಸು

ಟಿಪ್ಪಣಿ : ತ.ರಾ.ಸು. ವಿರಚಿತ ದುರ್ಗಾಸ್ತಮಾನ ಕಾದಂಬರಿಯ ೨೦ನೇ ಭಾಗದ ಪ್ರಸಂಗ ಇದಾಗಿದೆ. ದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ ಹೈದರನ ಸೇನೆ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳು, ಹಿರಿಯರ ಹಬ್ಬ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ‘ಪಂಜಾ’ ತೊಳೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ. ಮದಕರಿ ನಾಯಕ, ಪರಶುರಾಮನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಸರ್ದಾರ್ ಖಾನ್ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಧರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಪಂಜಾ: ಹಜರತ್ ಅಲಿಯ ಬಲಿದಾನ ದಿನವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ದೇವರಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪಾಜಿಯಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಖತಲ್ ರಾತ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ೧೦ನೇ ದಿನದ ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ದೇವರ ಪಂಜಾಗಳ ಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಮುಂದಿನ ಹಬ್ಬದವರೆಗೂ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಕತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ

ಮಧುಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣಕೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನಿಂಬಗಸ
ಯಂಡರು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಏಕಾಕಿ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ಕತ್ತೆಯೇ ಅವನ ಒಡನಾಡಿ

ಕತ್ತೆಯ ಮೈ ತೊಳೆದು ಮುದ್ದಾಡಿ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ಒಂದೆ ಗಂಗಳದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಾನು | ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ಕತ್ತೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮಲಗೋನು

ಬಟ್ಟೆಯ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೊಂಟರೆ ಬೀದಿಲಿ
ದೇವೇಂದ್ರನಾ ಕುದುರೆ ಸಮನಲ್ಲ | ರಾಜನ
ಪಟ್ಟದ ಆನೆಯು ಚಟ್ಟಿತು

ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಸಾಕುಮಗಳು ಕತ್ತೆ ಅನ್ನೋ ಸುದ್ದಿ
ಊರ ಬಾಯೀಗೆ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ | ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ಕತ್ತೆ ಬಿಟ್ಟರಲಾರ ಅರುಗಳಿಗೆ

ಇಂಥ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನಿಗೆ ಬಂತಲೋ ಕೇಡುಗಾಲ
ಬಟ್ಟೆಯ ಒಗಿವಾಗ ತಲೆಮ್ಯಾಲೆ ಕಾಗೆನುಗ್ಗಿ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುವುಳಿ ಲೊಚ ಲೊಚ

ಎದ್ದಾನು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಕತ್ತೆಯು ಎಳ್ಳಿಲ್ಲ
ಹೊಟ್ಟೆಯು ಊದಿ ಮಯ್ಯೆಲ್ಲ | ತಣ್ಣಗಾಗಿ
ಶಿವ ತನ್ನ ಪಾದಕೆ ಕರುಕೊಂಡ

ಊರ ಸೀಳಾದೀಲಿ ಕತ್ತೆಯ ಮಣ್ಣಾಡಿ
ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯ ಹಚ್ಚವನೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ತೆಂಗಿನ ಕಾಯ ಒಡದವನೆ

ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಗೋಳನು ಕೇಳೋರು ಯಾರಯ್ಯ
ಮನವೆಲ್ಲ ವಣುಗಿ ಮರುಳಾಗಿ | ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ಹೊರಟನು ದುಕ್ಕದಿ ದೇಸಾಂತರ

ಯಾಪಾರಕೊಂಡಿದ್ದ ದೂರದ ಜಯಶೆಟ್ಟಿ
ನೋಡಿದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಘನಪೂಜೆ | ಬಂದಿಲ್ಲಿ
ಕೈಮುಗದು ವಂಟನು ಯಾಪಾರಕೆ

ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಅವತ್ತು ಪ್ಯಾಟೀಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ
ಬೆಳ್ಳಿಯ ಆಳಕೊಂಡ ಬಳ್ಳ ಬಳ್ಳ | ನಮ್ಮ ಶೆಟ್ಟಿ
ಬಂಗಾರ ಬಾಚಿಕೊಂಡ ಚೀಲ ಚೀಲ

ಮನೆಗೋಗೋ ದಾರೀಲಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಗೋರಿಯ ಮುಂದೆ
ಕೈಮುಗದು ಬಿದ್ದು ನಮಸ್ಕಾರ ಂ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ
ದೇವರ ಕಂಬ ಆದಕೆಣ್ಣ

ಊರೂರ ಸುದ್ದೀಲಿ ಜನಕ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿ
ಸೇರಿತು ಪರುಸೆ ಗೋರಿದೇವ ಂ ಹೆಸರೇಳಿ
ಗುಡಿಯೊಂದು ನಿಂತಿತಲ್ಲೋ ಮುಗಿಲ್ಲದ್ದ

ಕೈಜಾಚಿ ಭಿಕ್ಷದೋರು' ಮೈಜಾಚಿ ಸೂಳೇರು
ಫಕೀಲಿ ಕುಡದು ಕುಣಿಯೋರು | ಸೇರವ್ರೆ
ಬೆಳಟೋಪಿಯೋರ ಬೆಳಕೇಲಿ

ಪೂಜೆಗೆ ವೈದಿಕರು ದಾನಾಕ ಸಾವುಕಾರು
ಕತ್ತೆ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಲಾಸ | ಹಬ್ಬಿತ್ತು
ರಾಜ ರಾಣಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಹೋಯ್ತು

ರಾಜ ಸುಂಗಾರವಾದ ರಾಣಿ ಸುಂಗಾರವಾದ್ರು
ಕತ್ತೆಯ ಪೂಜೆಗೆ ಕುದುರೆಯ ೧ ಏರಿಕೊಂಡು
ಬಂದರು ಗೋರಿಯ ದೇವರಿಗೆ

ದಾರಿ ದೇವರ ಕಂಡು ಧನ್ಯರಾಗಲು ಅಂದು
ರಾಜ ರಾಣಿಯ ಜೊತೆ ಪರಿವಾರ | ಹರಿದಿತ್ತು
ಕೂಡಿತ್ತು ಪರಸೆ ಕಡಲಾಗಿ

ಗೋರಿ ದೇವರ ಮಹಿಮೆ ಕೊಂಡಾಟ ನೆಡಿವಾಗ
ತಳ್ಳಾಟ ಹೊರಗೆ ಆಗಿತ್ತು | ಕತ್ತಿಡಿದು
ತಳವಾರು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆ

ದೇಸಾಂತ್ರ ಹೋಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಕತ್ತೆಯ
ಹೂತ ಜಾಗವ ನೋಡೊ ಆಸೇಲಿ | ಬಂದ
ಹುಡುಕುತ ನಿಂತ ಹೂತಜಾಗ

- ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

ಓದು ಪಠ್ಯ

ದೇವರ ನ್ಯಾಯ

‘ವಾಡ್ಲಿಮಿರ’ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇವಾನ್ ಮಿಟ್ಟೆಡ್ ಅಕ್ಸನವ್ ಎಂಬ ತರುಣ ವರ್ತಕ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಸ್ವಂತದ ಎರಡು ಅಂಗಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅಕ್ಸನವ್ ಅಂದವಾದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ ಸ್ಪಂದ್ರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಆಗಾಧವಾದ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ತು. ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲೇ ಕುಡಿತದ ಚಟಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ, ಕಂಠಪೂರ್ತಿ ಕುಡಿದರೆ ತೀರಿತು, ಅವನ ಮಾಡುವ ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ತಡೆಯೋದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಗ್ನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಸನವ್ ಕುಡಿತ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಸನವ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ. ಅವನು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ನಿರಾಸ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು: ಅಕ್ಸನವ್, ನೀನು ಇವತ್ತು ಹೊರಡಬೇಡ ನಾನು ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿನ್ನ ಕುರಿತೇ ಇತ್ತು. ಅಕ್ಸನವ ದೇಶಾವರಿ ನ ಹೇಳಿದ ‘ನಾನು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಪಾನೋತ್ಸವ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಿನಗೆ ಭಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದಳು: ‘ನಾನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತೇನೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನೊಂದು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ನೀವು ಜಾತ್ರೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದಂತೆ, ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ತೆಗೆದಾಗ ನಿನ್ನ ತಲೆಗೂದಲು, ನೆರೆತಂತೆ ನಾನು ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅಕ್ಸನವ್ ನಕ್ಕು ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದರ ಸಂಕೇತ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ‘ಹುರುಪಿನಿಂದಿರು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಸ್ತುಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗದಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಹೆಂಡತಿಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ. ಅಕ್ಸನವ್ ಅರ್ಧ ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ತನಗೆ ಪರಿಚಿತವಿರುವ ಒಬ್ಬ ವರ್ತಕನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯಲು ಇಬ್ಬರೂ ವರ್ತಕರು ಒಂದು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದರು. ಇಬ್ಬರು ಕೂಡಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ಹೋದರು.

ಅಕ್ಸನವ್ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮಲಗುವ ಪರಿಪಾಠ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂಪೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುವ ಅಕ್ಸನವ ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಚಾಲಕನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಹೋಟೆಲ್ ಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಬಿಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಣ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಅಕ್ಸನವ ಸಮೀಪದ ಹೋಟೆಲಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ. ನಂತರ ಅವನು ಅದರ ಮುಖಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ಆಮೇಲೆ ಸಮೋವರವನ್ನು ಕಾಯಿಸಲು ಚಾಲಕನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಗಿಟಾರ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. ತತ್ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟೋಯಿಸ್ಕಾ (ಮೂರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ ಒಂದು ಗಾಡಿ ಅಥವಾ ಟಾಂಗಾ) ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳ ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು. ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಆ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಜನ ಸೈನಿಕರೂ ಇಳಿದರು. ಅಧಿಕಾರಿ ನೇರವಾಗಿ ಅಕ್ಸನವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಅವನು ಯಾರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಅಕ್ಸನವ್ ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದ 'ನನ್ನ ಜತೆ ಕುಳಿತು ಚಹಾ ಕುಡಿಯಲಾರಿರಾ?' ಎಂದು. ಆದರೆ ಆ ಅಧಿಕಾರಿ ಅವನಿಗೆ ಅಡ್ಡಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ನಡೆದ.

“ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿರಿ? ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಿರಾ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಇನ್ಸೋರ್ವ್ ವರ್ತಕ ಇದ್ದನೇ? ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನೀವು ಕಂಡಿದ್ದೀರಾ? ನೀವು ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಆ ಹೋಟೆಲು ತೊರೆದು ಯಾಕೆ ಹೊರಟಿರಿ?” ಎಂದು ಅಧಿಕಾರಿ ಅಕ್ಸನವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನೇ ಗೈದ. ತನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಸನವ ಚಕಿತನಾದ. ಆದರೆ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋದ ಘಟನೆಯ ಕುರಿತು ವಿವರವಾಗಿ ಕೇಳಿದ. “ನೀವು ಯಾಕೆ ನನಗೆ ಅಡ್ಡಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ನಾನೇನು ಕಳ್ಳನೇ ಅಥವಾ ದರೋಡೆಕೋರನೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು? ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವಾಸ ಹೊರಟವನು ನಾನು. ನೀವು ನನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಹೇಳಿದ. ಆಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ “ನಾನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾಕೆ

ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಯಾವ ವರ್ತಕನ ಜತೆ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಿಯೋ ಆ ವರ್ತಕನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೊಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ನಿನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.’

ಅವರು ಹೋಟೆಲಿನೊಳಗೆ ಹೋದರು. ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಸೈನಿಕರ ಜತೆ ಸೇರಿ ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಸಾಮಾನುಗಳ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಶೋಧ ನಡೆಸಿದರು. ಆಗ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಕ್ಸನವನ ಬ್ಯಾಗಿನಿಂದ ಒಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು “ಇದು ಯಾರ ಕತ್ತಿ?” ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದ. ಅಕ್ಸನವ್‌ಅಧಿಕಾರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ; ರಕ್ತಸಿಕ್ತ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬ್ಯಾಗಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ. ‘ಈ ಕತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಅಧಿಕಾರಿ ಗರ್ಜಿಸಿದ. ಅಕ್ಸನವ್‌ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ತುಟಿಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಗುಕ್ಕಿ ಮಾತನಾಡಿದ: ‘ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಆ ಕತ್ತಿ ನನ್ನದಲ್ಲ’

ಆಗ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಹೇಳಿದ: “ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕತ್ತು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಪತ್ರಕರ್ತ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವು, ನೀನು ಮಾತ್ರ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಲು ಸಾಕು. ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಕೀಲಿ ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾವಭಾವ ನಿನ್ನನ್ನ ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಹೇಳು, ನೀನು ಅವನನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೊಂದೆ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಹಣ ದೋಚಿಕೊಂಡು ತಂದೆ?” ತಾನು ಈ ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು, ಇಬ್ಬರು ಕೂಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ತಾನು ತಿರುಗಿ ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು, ತನ್ನ ಬಳಿ ಸ್ವಂತದ ಎಂಟು ನೂರು ರೂಬೆಲ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆ ಆಗಿರುವ ತನಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವನ ದ್ವನಿ ಒಡೆದಿತ್ತು, ಅವನ ಮುಖ ನಿಸ್ತೇಜಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ತಾನೇ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಎಂಬಂತೆ ಅವನು ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಕ್ಸನವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದ. ಅವರು ಅಕ್ಸನವ್ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ,

ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದರು. ಅವನು ರೋದಿಸತೊಡಗಿದ. ಹಣ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಜಪ್ತಿಮಾಡಿ ಅಕನವನ್ನು ಸಮೀಪದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿನ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಯಿತು. ಅವನ ನಡತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬ್ಲಾಡಿಮಿರ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು. ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿನ ವರ್ತಕರು ಮತ್ತು ನಗರವಾಸಿಗಳು ಅಕ್ಸನವ್ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಡಿತದ ಚಟಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸಮಯ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಆತ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ, ಸಹ ಪಯಣಿಗನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಬೆಲ್ ಹಣ ದೋಚಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಯಾವುದನ್ನು ನಂಬಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದ ಧೃತಿಗಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕವರು. ಒಂದು ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುವ ಹಸುಗೂಸು ಬೇರೆ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳು. ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪರವಾನಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಪದೇಪದೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಪತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ತನ್ನ ಗಂಡ ಖೈದಿಯ ಉಡುಪು ಧರಿಸಿ, ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿ, ಕಳ್ಳರ ಹಾಗೂ ಅಪರಾಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಹೆಂಡತಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಳು. ಗಂಡನಿಗೆ ಮನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಏಕಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. 'ಸತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಮುಗ್ಧ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಹಾಳಾಗಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಕೂಡದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್‌ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ತಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಅದು ಸ್ವೀಕೃತಗೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅಕ್ಸನವ್ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ, ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಆಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಗೂದಲು ಸೆರೆತಿದ್ದವು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೀವು ಬಹಳ ಹಗುರಾಗಿ ಕಂಡಿರಿ, ಆ ದಿನ ನೀವು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಲೇಬಾರದಿತ್ತು'

ಗಂಡನ ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿನ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ ಹೇಳು, ಆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀನೇ ಅಲ್ಲೇನು?”

‘ಅಂದರೆ, ನೀನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂದೇಹ ಪಡುತ್ತೀಯಾ?’ ಎಂದು ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅಕ್ಸನವ್ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕ ಬಂದ, ಅಕ್ಸನವ್ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿದ. ಅವರೆಲ್ಲ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಸನವ್ ಹೆಂಡತಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಕ್ಸನವ್ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಹೀಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡ: ‘ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಅವನಿಗೇ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕು; ಆತನಿಂದಲೇ ದಯೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.’ ಆಮೇಲೆ ಅಕ್ಸನವ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ. ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸತೊಡಗಿದ. ಅಕ್ಸನವ್‌ನಿಗೆ ಛಡಿಯಿಂದ ಧಳಿಸಲಾಯಿತು. ಹೊಡೆತದಿಂದಂಟಾದ ಗಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ವಾಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಇತರೆ ಅಪರಾಧಿಗಳ ಜೊತೆ ಸೈಬೀರಿಯಾಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಅಕ್ಸನವ್ ಸೈಬೀರಿಯಾದ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಕೈದಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದನು. ಅವನ ಕೂದಲು ಹಿಮದ ಹಾಗೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಯಿತು, ಅವನ ಗಡ್ಡ ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಶ್ವೇತವರ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಅವನ ಸಂತೋಷವೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಮಾತು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ, ನಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಡೆದಾಡತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಸನವ್ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬೂಟು ತಯಾರಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತ. ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿದ. ಆ ಹಣದಿಂದ ಸಂತರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಖರೀದಿಸಿದ. ಜೈಲಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬೆಳಕು ಇರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದ, ರವಿವಾರದಂದು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿಯ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಓದತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಧ್ವನಿ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಕ್ಸನವ ಗಾಯಕ ವೃಂದದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದ. ಸೌಮ್ಯಸ್ವಭಾವದ ಅಕ್ಸನವ್‌ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಜೈಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ, ಅವನ ಜೊತೆಗಿರುವ

ಕೈದಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಅಕ್ಕನವನನ್ನು ಎಂತಲೂ 'ಸಂತ' ಎಂತಲೂ ಕರೆದರು. ಕೈದಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜೈಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರು ಅಕ್ಕನವನನ್ನು ತಮ್ಮ ವಕ್ತಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೈದಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಮಧ್ಯ ಜಗಳಾಡಿದರೆ ಅವರು ಅಕ್ಕನವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಜಗಳ ಬಗೆಹರಿಸುವಂತೆ, ತಮಗೆ ನ್ಯಾಯ ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳತೊಡಗಿದರು. ಇತ್ತ ಕಡೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಬಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕನವನಿಗೆ ಯಾವ ಸಮಾಚಾರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಬದುಕಿದ್ದಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಕೈದಿಗಳ ಒಂದು ಹೊಸ ಗುಂಪು ಜೈಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಳೆಯ ಕೈದಿಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಕೈದಿಗಳ ಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವರು ಯಾವ ಯಾವ ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಆಲಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿನ ಎತ್ತರದ ನಿಲುವಿನ, ಸದೃಢಕಾಯದ, ಕ್ರಾಪ್ ಮಾಡಿದ, ನೆರೆತ ಗಡ್ಡದ ಅರವತ್ತರ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧ ವರ್ಷದ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬಂಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಆಗ ನಾನು ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕದ್ದಿದ್ದೇನೆಂದು ಸೈನಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಬೇಗನೆ ಮನೆ ಸೇರಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಂಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಬಂಡಿಯ ಚಾಲಕ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾಗಿದ್ದ. ನಡೆದು ಹೋದ ಘಟನೆ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಾನವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. 'ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೀಯಾ' ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧ ಪತ್ತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮುಂಚೆ ನಾನು ಸೈಬೀರಿಯಾಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.'

'ನಿನ್ನ ಊರು ಯಾವುದು?' ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಅವನು ವಾಡ್ಲಿಮಿರ ಅಂದಾಗ ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ತಲೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕೇಳಿದ "ಸೆಮಿನಿಜ್ ವಾಡ್ಲಿಮಿರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಸನವ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಗೊತ್ತೇನು? ಅವರು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅವರು ಗೊತ್ತೇನು ಎಂದು ನನ್ನ ಕೇಳಿದೆಯಾ? ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅವರ ತಂದೆ ಸೈಬೀರಿಯಾದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಕ್ಸನವ್ ವರ್ತಕರು ಶ್ರೀಮಂತರಿದ್ದಾರೆ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ, ಅಜ್ಜ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?' ಎಂದು ಮೇಕರ್ ಕೇಳಿದ. ಅಕ್ಸನವ್ ತನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಮಾತನಾಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: 'ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.'

'ಯಾವ ಪಾಪ?' ಮೇಕರ್ ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಅಕ್ಸನವ್ 'ಇರಲಿ ಬಿಡು, ನಾನು ಇಂಥ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅರ್ಹನಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ. ಅವನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅಕ್ಸನವ್ ಸೈಬೀರಿಯಾಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಕೈದಿಗಳಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿ, ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರಾರಿಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದರು.

ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮೇಕರ್ ಅಕ್ಸನವ್ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ತೊಡೆಗೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ: 'ಇದು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಘಟನೆ. ಆದರೆ ಅಜ್ಜ ನೀನು ಎಷ್ಟು ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವಿಯಲ್ಲಾ!' ಮೇಕರ್ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾದನು ಮತ್ತು ಈ ಮುಂಚೆ ಅವನು ಅಕ್ಸನವ್‌ನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದನೇ ಎಂಬುದು ಕೈದಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮೇಕರನಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅವನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು 'ಸ್ನೇಹಿತರೇ, ನಾವು ಹೀಗೆ ಭೇಟಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ. ಈ ಮಾತು ಅಕ್ಸನವ್‌ನನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮೇಕರನಿಗೆ ಇರಬಹುದು ಎಂಬ

ಸಂದೇಹ ಅಕ್ಸನವನಿಗೆ ಬಂದಿತು. 'ಮೇಕರ್, ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನಗೆ ಆ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ನೀನು ಈ ಮುಂಚೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್‌ಅಂದನು.

'ನನಗೆ ಆ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿರದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಜಗತ್ತಿಗೇ ಆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಹಳ ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು, ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಮೇಕರ್ ಹೇಳಿದ. ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನಗೆ ಆ ವರ್ತಕನ ಕೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು ಅ ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಕೇಳಿದ. ಮೇಕರ್ ನಗುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ: 'ಯಾವನ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿತೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಕೊಲೆಗಾರನಾಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಇನ್ನಾರೋ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ, ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಪರಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. 'ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವವರೆಗೆ ಆತ ಕಳ್ಳನಲ್ಲ' ಎಂದು ನಾಣ್ಣಡಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಈ ಸತ್ಯ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು

ಮೇಕರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈತನೇ ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಅಕ್ಸನವ್ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ತುಂಬಾ ಅಸಂತೋಷಗೊಂಡನು. ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಅವನು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ರೂಪ ಈಗ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅವಳು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೇನೋ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಅವಳ ಮುಖ, ಕಣ್ಣು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಅವಳು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ, ನಕ್ಕಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ತಾನು ಮನೆ ತೊರೆದಾಗ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದರೋ ಅಷ್ಟೇ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವರು ಅಕ್ಸನವ್‌ನಿಗೆ ಕಂಡರು. ಒಬ್ಬನ ಮೈಮೇಲೆ ತುಂಡು ಬಟ್ಟೆ ಇದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಸನವ್ ತನ್ನ ಕುರಿತ ಪ್ರತಿಮೆ ಕಂಡ. ತಾನು ತರುಣನಿದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ

ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅಂಥ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡ. ತನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ಹೋಟೆಲಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತಾನು ಗಿಟಾರ್ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಂಡ. ತನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಥಳ, ಆ ಅಧಿಕಾರಿ, ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದ ಜನ, ಬೇಡಿಗಳು, ಕೈದಿಗಳು, ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳು, ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ಆವರಿಸಿದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಕ್ಸನವ್ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ. ಈ ನೆನಪು ಅವನು ಯಮಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಅಕ್ಸನವ್ ಬದುಕೇ ಬೇಸರವಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದನು.

‘ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಒಬ್ಬ ಖಳನಾಯಕ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಮೇಕರನ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೋಪ ಬಂತೆಂದರೆ ಅಕ್ಸನವ್ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಸರ್ವನಾಶವಾದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಮೇಕರನ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕಾರ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ. ಅಕ್ಸನವ್ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಿನದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಸನವ್ ಮೇಕರನ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡ ಹಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಸಂಧಿಸಿದವು. ಅಕ್ಸನವ್ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಅಸ್ವಸ್ಥಗೊಂಡ.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಕ್ಸನವ್ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೈದಿಗಳು ಮಲಗಿದ್ದ ಶೆಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಧೂಳು ತನ್ನತ್ತ ತೂರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡ. ಅದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅಕ್ಸನವ್ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ನಿಂತ. ಮೇಕರ್ ಶೆಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಹೊರ ನುಸುಳಿದ. ಭೀತಿ ತುಂಬಿದ ಮುಖದಿಂದ ಅವನು ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಅಕ್ಸನವ್ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಲಣಿಯಾದ. ಆದರೆ ಮೇಕರ್ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾನು ಗೋಡೆಯ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ರಂಧ್ರ ಹಾಕಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಎತ್ತರದ ಬೂಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ. ”ನೀನು ಸುಮ್ಮನೀರು. ನೀನು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು. ನೀನು ಚೀರಿದರೆ ಸೈನಿಕರು ಬಂದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ನಡೆದು ಹೋದರೆ ನಾನು ಮೊದಲು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೊಂದು

ಹಾಕುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಮೇಕರ್ ಅಕ್ಸನವ್‌ನನ್ನು ಹೆದರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ವೈರಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಭಯಭೀತಿಗೊಂಡ. ಅಕ್ಸನವ್ ಮೇಕರನ ಕೈಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ: “ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದಿರುವಿ. ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಷ್ಟೇ: ದೇವರು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಯೋ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಮರುದಿನ ಕೈದಿಗಳನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ಅಂಗರಕ್ಷಕ ಪಡೆಯ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕೈದಿ ತನ್ನ ಬೂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಹೊರಗೆ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದ. ಅವರು ಜೈಲನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ಸುರಂಗ ಮಾರ್ಗ ಪತ್ತೆಯಾಯಿತು. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಜೈಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ರಂಧ್ರವನ್ನು ತೋಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರೆಂದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಕೈದಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ತಮಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೈದಿಗಳು ಹೇಳಿದರು. ಸತ್ಯ ಗೊತ್ತಿರುವ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಮೇಕರನಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ರಂಧ್ರ ತೋಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅಂಥವನ ರುಂಡ ಮೇಕರ್ ಉರುಳಿಸುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. “ನೀನು ಬಹಳ ನಂಬಿಗಸ್ಥ ಮನುಷ್ಯ, ದೇವರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳು, ಆ ರಂಧ್ರ ತೆಗೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯಾರು?” ಎಂದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅಕ್ಸನವ್‌ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಈ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದಾಗ ಮೇಕರ್ ಉಪಸ್ಥಿತನಿದ್ದ, ಆದರೆ ತನಗಿದು ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕಡೆಗೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ, ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ತುಟಿ ಮತ್ತು ಕೈಗಳು ಕಂಪಿಸಿದವು. ಬಹಳ ವರೆಗೆ ಅವನ ತುಟಿಯಿಂದ ಒಂದೂ ಶಬ್ದ ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲ.

‘ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾನೇಕೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಬೇಕು ನಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವಿಗಾಗಿ ಅವನು ಬೆಲೆ ತೆತ್ತಬೇಕು. ಆದರೆ ನಾನು ಸತ್ಯ ನುಡಿದರೆ ಅವರು ಅವನ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಏನು ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಗುವುದಿದೆ?’ ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಯೋಚಿಸಿದ. “ಹೇಳು ವೃದ್ಧನೇ,

ಗೋಡೆಯ ಕೆಳಗೆ ರಂಧ್ರ ಹಾಕಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾರು? ನನಗೆ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸು” ಎಂದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಅನವ ಮೇಕರನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ “ನಾನು ನಿಮಗೆ ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆ, ಒಡೆಯ, ನಾನು ಸತ್ಯ ನುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಬಹುದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದರೂ ಅಕ್ಸನವ್ ಸತ್ಯ ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತನಿಖೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕೈಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಅಕ್ಸನವ್ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೋ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದು ಅವನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಅವನು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ ಮತ್ತು ಬಂದವನು ಮೇಕರ್ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಿದ. “ನಿನಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕಿದೆ? ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದಿರುವೆ?” ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಮೇಕರ್ ಮೌನವಾದ. ಅಕ್ಸನವ್ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಿನಗೇನು ಬೇಕು? ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗಿಯೋ, ಏನು ನಾನು ಅಂಗರಕ್ಷಕರನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೋ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಮೇಕರ್ ಅಕ್ಸನವ್‌ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದ ‘ಅಕ್ಸನವ್ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.’ ‘ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ?’ ಅಕ್ಸನವ್ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕೊಂದು ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರಾರಿಯಾದ ಕೊಲೆಗಾರ ನಾನೇ, ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ನಾನು ಪಾರಾಗಿ ಹೋದೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅಕ್ಸನವ್ ಮೌನವಾದ. ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ಮೇಕರ್ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೋಣಕಾಲೂರಿ ನಿಂತ. ಅಕ್ಸನವ್, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು! ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸು. ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ಕೊಂದವನು ನಾನೇ ಎಂದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಂದೆ ತಪ್ಪೋಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

‘ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭ. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ವರ್ಷ ಸೆರೆವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೋಗೆಂದರೆ ನಾನೀಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ?

ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ತೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಹೋಗಲು ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಮೇಕರ್ ಮೇಲೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಚಚ್ಚಿದ. 'ಅಕ್ಸನವ್, ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು! ಸೈನಿಕರು ಚಾವಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಧಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ನೋಟವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. 'ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು ನೀನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪಾಪಿ. ಏಸುವಿನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಕ್ಷಮಿಸು' ಎಂದು ಹಲಬಿದ.

ಮೇಕರ್ ಅಳುತ್ತಿದ್ದದನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಸನವ್ ತಾನೂ ಅತ್ತ 'ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮಿಸಲಿ? ನಾನು ನಿನಗಿಂತ ನೂರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟವನಿರಬಹುದು' ಎಂದು ಅಕ್ಸನವ್ ಹೇಳಿದ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಹಗುರವಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಯಕೆ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು. ಜೈಲು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಆಸೆ ಮಾಯವಾಯಿತು.

(ರಶಿಯಾ ಮೂಲ) - ಲಿಯೋ ಟಾಲ್ಸ್ಟಾಯ್
(ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ) - ಬಸವರಾಜ ಡೋಣೂರ

VI ದುಡಿಮೆ

ಆಶಯ

ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ (ಆಯ್ದ ಭಾಗ)

ನಾವು ದುಡಿಯುವ ಜನ
ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದಾಗ
ಪೊಲೀಸರನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು
ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಟ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬುಲ್ಡೋಜರ್ ಆಗುತ್ತವೆ
ತಗ್ಗು-ದಿನ್ನೆಯ ನೆಲ ಸಮನಾಗುತ್ತದೆ
ಬಂದೂಕಿನ ಬಾಯಲ್ಲಿ
ಗುಬ್ಬಿಗೂಡು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ.

- ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗ

ನೇಗಿಲಯೋಗಿ

ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದಾ ಹೊಲದೊಳು ಹಾಡುತ
ಉಳುವಾ ಯೋಗಿಯ ನೋಡಲ್ಲಿ
ಫಲವನು ಬಯಸದ ಸೇವೆಯೆ ಪೂಜೆಯು
ಕರ್ಮವೆ ಇಹಪರ ಸಾಧನವು
ಕಷ್ಟದೊಳನ್ನವ ದುಡಿವನೆ ತ್ಯಾಗಿ
ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮದೊಳಗವನೇ ಭೋಗಿ
ಉಳುವ ಯೋಗಿಯ ನೋಡಲ್ಲಿ

ಲೋಕದೊಳೇನೇ ನಡೆಯುತಲಿರಲಿ
ತನ್ನೀ ಕಾರ್ಯವ ಬಿಡನೆಂದೂ
ರಾಜ್ಯಗಳುದಿಸಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳಿಯಲಿ,
ಹಾರಲಿ ಗದ್ದುಗೆ ಮುಕುಟಗಳು
ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಿ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ
ಬಿತ್ತುಳುವುದನವ ಬಿಡುವುದೆ ಇಲ್ಲ
ಉಳುವಾ ಯೋಗಿಯ ನೋಡಲ್ಲಿ

ಯಾರು ಅರಿಯದ ನೇಗಿಲ ಯೋಗಿಯೆ
ಲೋಕಕೆ ಅನ್ನವನೀಯುವನು
ಹೆಸರನು ಬಯಸದೆ ಅತಿ ಸುಖಿಕೆಳಸದೆ
ದುಡಿವನು ಗೌರವಕಾಶಿಸದೆ
ನೇಗಿಲಕುಳದೊಳಗಡಗಿದೆ ಕರ್ಮ
ನೇಗಿಲ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿದೆ ಧರ್ಮ
ಉಳುವಾ ಯೋಗಿಯ ನೋಡಲ್ಲಿ

ನಾನೊಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಕೌರಿಕನಾದೆ

ಈಗ ನಾನು ಬರೆಯ ಹೊರಟಿರುವ ಬರವಣಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನರಂಜನೆಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನಿದನ್ನು ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಓದುಗನಿಗೆ ಚಿಂತನೆಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ತಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಕೆಲವರು ನಕ್ಕು ಅಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅತ್ತು ಅಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ತಾವೂ ನಗದೆ ಅಳದೆ ಅಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮನರಂಜನೆಯ ಸೀಮಾರೇಖೆಯನ್ನು ನೀವು ಮೀರಿ ಹೊರಬಂದದ್ದೇ ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀರಿ.

ತಲೆಗೆ ಶ್ಯಾಂಪೂ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾ?

‘ಇಲ್ಲ’

ರೀಟಾ ಹೇರಾಯಿಲ್ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾ?

‘ಇಲ್ಲ’

ಯಾಕೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೋದು.....ತಲೆಗೆ ಶ್ಯಾಂಪೂ ಹಚ್ಚಿದೆ.

‘ಇಲ್ಲಾಂತ ಹೇಳ್ತೀನಲ್ಲ’

ಮತ್ತೇನು ಹಚ್ಚಿದ್ದು?

ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಾಬೂನು!

ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಕ್ಷಣ ಅವನ ಮುಖ ಇಂಗುತಿಂದ ಮಂಗಳಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಆತ ಮರು ಮಾತನಾಡದೆ ನನಗೆ ಹಿಪ್ಪಿಕಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ. ಮತ್ತೆ ನಾಯಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನನಗೆ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ್ದು ಹಣ ಎಣಿಸುವಾಗಲೇ!

ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುವ ದಿನಗಳು ಅವು. ನಾಯಿಂದ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಯಾವುದೋ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಆಧುನಿಕವಾಗಿ ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಬಂದಿದ್ದ. ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಕೇರಿಯ ಕೆಲವು ಜನ ಸೇರಿದಂತೆ, ಅವನ ಮೂಗಿಗೆ 'ನಾಯಿ ಮೂಗು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರರ್ಥ ಅವನ ಮೂಗು ನಾಯಿಯ ಮೂಗಿನ ಹಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಊಹಿಸಬೇಡಿ.

ನೀವು ಯಾವ "ಸೋಪ್" ಹಚ್ಚಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಯಾವ "ಶಾಂಪೂ" ಹಚ್ಚಿ ತಲೆ ತೊಳೆಯುತ್ತೀರಿ? ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಯಾವ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೀರಿ? ಎನ್ನುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ವಾಸನೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ದಡದಡನೇ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ದಿನ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಶ್ನಿಸದಿದ್ದರೂ, ಆತನೇ ತನ್ನ ಚಾಣಾಕ್ಷತನವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ. "ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಾಬೂನು" ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗುವ ಸಾಬೂನು ಅದು. ಅದನ್ನು ಊರ ಜನ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಿನಃ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

ಮೊದಲು ನಮ್ಮೂರ ನಾಯಿಂದರು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಅವರು ನಮಗೆ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವುದಂತೂ ದೂರದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಈ ದೂರದ ಮಾತೇ ನಮ್ಮ ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷೌರಿಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ನಾನು ಆವಾಗ ಮೂರು ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಚರ್ಮದ ಚೀಲವಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಕತ್ತಿಗಳಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಹಿಡಿಮುರಿದ ಕತ್ತಿಗಳೂ ಇದ್ದವು, ಆ ಚರ್ಮದ ಚೀಲ ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ತಲಬಾಗಿಲದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಇಲ್ಲವೆ ಮಾವ, ನಮ್ಮ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೇನು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ನಿಪುಣತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವರು ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೇರಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಕತ್ತಿಯ ಚೀಲ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ಮಾವ ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿ, ತಲೆಯನ್ನು ಬೋಳಿಸಲು

ನಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಎಂದರೆ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನಗ್ನಿ ಹೋದ ಕಂಚಿನ ಕೊಡವನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಲು ಕೊಟ್ಟಂತೆ! ಆ ಮೊಂಡಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಮಸೆದು ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವಾಗ, ತಲೆ ಒಂದೇ ಸಮನೇ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸತಾಗಿ "ಸಾಣಿ" ಹಿಡಿಸಿದ ಕತ್ತಿ ಇದ್ದರೆ "ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಕು!" ತಲೆ ತುಂಬ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ "ಹತ್ತಿ" ರಕ್ತವೇ ರಕ್ತ! ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ರಕ್ತ ಉಣ್ಣುವವರೆಗೂ ಆ ಕತ್ತಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕತ್ತಿ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತಿದಾಗ ಅಥವಾ ತಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಅಳುವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದುಃಖಿಸುವುದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಕತ್ತಿ "ಕರ್ಕನೇ" ತಲೆಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಳುವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ "ಸುಮ್ಮನಾಗಲೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ತಲೆಯನ್ನು ಬೋಳಿಸಿದ ಭಾಗಕ್ಕೆ "ಟಂಣ್ಣ"ನೇ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ದುಃಖ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಂಬಳ ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವುದು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯೇ ಸರಿ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಗಾಯಗೊಂಡು ಬಂದ ಕೈದಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಮ್ಮದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಆಡುವುದೆಂದರೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ, ಅಲ್ಲಿಯ ಚೆಲ್ಲಾಟವೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಿ ಎಷ್ಟೇ ಹಂತವಾಗಿದ್ದರೂ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಮೊಂಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ "ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರೂ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿ" ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿದಾಕ್ಷಣವೇ ನಮ್ಮ ಜಂಘಾ ಬಲವೇ ಅಡಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. "ಒಂದು" "ಎರಡಕ್ಕೆ" ಹೋದಂತೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುನ್ನವೇ ಸಿಗುವ ಸೂಚನೆಯ ಈ ಸಂದರ್ಭವೇ ತುಂಬ ಭಯಾನಕ ಎನಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಒಂದೆರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಬೋಳಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯೋ ಹೆಮ್ಮೆ!

ನನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಿನಗಳು, ನಮ್ಮ ತಂದೆ (ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ) ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ಒಂದು "ಜೀರೋ ಮಶೀನ್" ತಂದರು ಆ ಮಶೀನ್ ಮೂಲಕ ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸಲು ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೂ ಸಹೋದರರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಜಗಳವನ್ನು ನೋಡಲು ನಮಗೆ ಮೋಜು ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಂದೆಯವರು ಅದನ್ನು ತುಂಬ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂದು ಎಚ್ಚರ ನೀಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಆ ಮಶೀನ್ ಒಬ್ಬನ

ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದು ಗೋಡೆಗೆ ತಾಗಿ ಅದರ ಹಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿದವು ಮೊದಲ ಚುಂಬನದಲ್ಲಿಯೇ ಹಲ್ಲು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಂತೆ, ಈ ಮಶೀನ್ ಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು.

ತಂದೆಯವರು ಬೈದು ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಹಲ್ಲಿನ ಪ್ಲೇಟು ತಂದು ಹಾಕಿದರು. ಅದರ ಪ್ರಯೋಗ ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಗ, ಆ ಮಾನವ ಮೊಂಡ ಕತ್ತಿಯ ಸಹವಾಸ ಬೇಕಿತ್ತು. ಇದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಾನಕವಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಒಂದೇ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದುಮಿ ಹೊರ ತೆಗೆಯಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಶೀನ್ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಹುಲ್ಲು ಕಿತ್ತಿದಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಕಿತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಮಶೀನ್, ಕೂದಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಾರದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಶೀನ್ ಬಾಯಿಗೆ ತಲೆಕೊಟ್ಟು ನಾವು ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಅದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಮಶೀನ್ ತಂದೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಕೈಗೆ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸೇರಿದಾಗ, ನಾನು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪಳಗಿದರೆಂದರೆ, ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಕೈರಿಕನಾದೆ, ನಾನು ಎಂ.ಎ. ಓದುವಾಗ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

"ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕನ್ನಡ ಓದಿದವರಿಗೆ
ನೌಕರಿ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಜಾನಪದ ಕನ್ನಡ ಓದಿದವರಿಗೆ
ನೌಕರಿ ಸಿಗ್ತದೆ? ಜಾನಪದ ವಿಷಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ
ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಅವು ನಮ್ಮನ್ನ ನೌಕರಿಗೆ ತಗೊಳ್ಳದು.....?"

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿದಾಕ್ಷಣ ನನಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ಯಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೆ. ಆಮೇಲೆಯೂ ನನಗೆ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನದು ಎಂ.ಎ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಜಾನಪದದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ನನಗೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ?" ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಗ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು ಎಂದರೆ,

"PH.D. BARBER SHOP"

ಎಂದು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ತೆರೆಯೋಣ ಎರಡು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದೆ.

ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ? ಎಂ. ಎ. ಓದಲು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕ್ಲಾರಿಕರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನಣ್ಣನಿಗೆ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನ ಅವನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಕಟಿಂಗ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ವಿಷಯ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಿರಲೆಂದು ನನ್ನಣ್ಣ ರೂಮಿನ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಹುಳುಕು ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಕಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಂಬಲಿಸಿದರು, ಕತ್ತರಿ ಹಣಿಗೆ ಮತ್ತು ದಾಡಿ ಸೆಟ್ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಕಟಿಂಗ್ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಧಾರವಾಡದಿಂದ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾಯಿಂದರ ಮಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದರೆ, ಆಗ ಆತ "ರೀ" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ನೀವು ಮೊದ್ಲು ಮನ್ಯಾಗ ಕಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ಹೌದಾ?

"ಹೌದು"

ಈಗ ಯಾರು ಮಾಡ್ತಾರೆ?

"ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ"

ಹಂಗಿದ್ದ ಆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನ್ಯಾಗ ಇರಬೇಕಲ್ಲಾ ನಮಗರ ತಂದು ಕೊಡ್ಡಿ ನಾವಾರ ಬಳ್ಳಕೋತೀವಿ, ಎಂದು ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮೊದಲು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟದೇ ಸ್ಪೃಶ್ಯತನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ತಂದೆ ಗೂರುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯ ಆ ಅವಶ್ಯಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತರಿ ಕಂಡರೆ ನನ್ನ ಕೈ ಈಗಲೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಿಲ್ಲ.

- ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ

ಭಾರತದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯವಾದಿ

(ಆಯ್ದ ಭಾಗ)

ಚಿಟ್ಟಿಪುಣ್ಯಂ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕುರಿತು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಅರಿವು ಅಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಆಗಿತ್ತೆಂಬುದು. ಇಂಡಿಯ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವೊಟ್ಟವೊದಲನೆಯ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯವಾದಿ ದಿವಾನ್ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರು. ಅವರು ೧೮೮೧ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ (Representative Assembly) ಈಗ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಪ್ರವಾಹವು ಎಷ್ಟೋ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಮತಗಳನ್ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಅದು ಆಗಲೇಯಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆ ಕಾಲದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಷ್ಟವಾದದ್ದರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ ಒಂದು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ

ಮೈಸೂರು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಅಂಥ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರಾದರೂ ಆ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉತ್ಸವವನ್ನೂ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ತುತ್ತೂರಿಯನ್ನೂ ಊದಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಂಟಪ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಯ ದರ್ಬಾರು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಬಹು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿಂತುಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಉತ್ಸವ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಜಾಜನರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಂಭ್ರಮಪಟ್ಟರು. ಆ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡಲು ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಮುಖ ಜನರು ಬಂದು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ರಾಜ್ಯಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ದಿವಾನ್ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಒಂದು ಮಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ದೇಶದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರೊಡನೆ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ

ಒಳಪಡದೆ ಸ್ನೇಹರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ, ಆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಿಯ ಅನಿರ್ಬಂಧ ಸಭೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದುಬಂದವೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರೂ ಸರ್ಕಾರವೂ ಪದೇಪದೇ ಕಲೆತು ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಲಾಭವುಂಟೆಂದೂ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಪ್ರಜೆಗೂ ಇರುವ ದೂರವು ಕ್ರಮೇಣ ತೊಲಗಿಹೋಗಿ ಸರ್ಕಾರವೂ ಪ್ರಜೆಯೂ ಒಂದೇ ಜೀವನದ ಎರಡು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ಅವಯವಮಾತ್ರಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದು ಬಲಪಡುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯೆಂಬುದು ನಿಯತವಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಸರ್ಕಾರದ ಹುಕುಂ ಹೊರಡಿಸಿದರು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯ ಯೋಚನೆ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು. ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಕರಾರಿನ ಅಂಶಗಳು ಯಾವಯಾವುವೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಲು ಆಗಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಮಿಷನರು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕಮಿಷನರ್ ಗಾರ್ಡನ್ ಅವರಿಗೆ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕರಾರುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದು ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ : "ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಜಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ರೈತರ, ವರ್ತಕರ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರ ಒಂದು ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು."

ಆದರೆ ಈ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು, ನೇರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡಿಯದಲ್ಲೇ ನಾವು ಮಾಡದಿರುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಂಥ ಒಂದು ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತರುವುದೆ? ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡಿಯದಲ್ಲೇನಾದೀತು? ಇದು ಅವರಿಗಿದ್ದ ಶಂಕೆ. ಈ ಇಂಗಿತವನ್ನು ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಗ್ರಹಿಸಿ ಆ

ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಆಗ್ಗೆ ಕೈಬಿಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅನುಕೂಲ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಅನುಕೂಲ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಹಿಂದಿನ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ತಮಟೆ ಹೊಯಿಲಿಲ್ಲ. ವಾದ್ಯದ ಹಲುಬಿಲ್ಲ.

ಇಂಥಾದ್ದನ್ನೇ ಕಾಳಿದಾಸನು ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು “ಫಲಾನುಮೇಯಾಃ ಪ್ರಾರಂಭಾಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಯಾವ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಾರ ಗಮನವನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸದೆ, ಕಾಡುನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಸಿಯಂತೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೃಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ದೇಶಹಿತಚಿಂತೆ

ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರು ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದದ್ದು ಎರಡು ವರ್ಷ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ರಾಜ್ಯಪ್ರಗತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ದಿಜ್ಞಾತ್ರ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ದೇಶದ ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು, ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಖರ್ಚನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು-ಈ ಎರಡು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಮೂಲಸೂತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ದೇಶದ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಚಿಂತೆ ಅವರು ಮದರಾಸು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವರ ತಲೆಗೆ ಅಂಟಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವೈನಾಡು ಪ್ರಾಂತದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಚೌಬೀನೆ ಮರಗಳನ್ನು ಅವರು ಅನುಭವಸ್ಥರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಒಂದಡಿ ಚದರದ ಹಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಕುಯ್ಯಿಸಿ ನಯಮಾಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಒಂದು (ಬ್ಯೂರೊ) ಅಲಮಾರನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಪೂರದ ಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯ.

ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಯೇ ಬಟ್ಟೆಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ

ಯಂತ್ರಸಾಧನಗಳ ನಕಾಶೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಕಾಶೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದದ್ದು ಅವರ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹೀಗೆ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ದೂರಾಲೋಚನಶೀಲರಾಗಿದ್ದರು.

ಅಧ್ಯಯನ

ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಅವರು ಗ್ರೀಕ್ ತಾತ್ವಿಕ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗುರುತು ಸಂಕೇತ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜ್ಯಸುಧಾರಕರಾಗಿದ್ದವರ, ರಾಜ್ಯನಿಪುಣರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಪಠಿಸಿದ್ದರು. ಜಾನ್ ಸ್ಟುಆರ್ಟ್‌ಮಿಲ್ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಂತೂ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಿಲ್ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನು ಬರೆದ 'ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ರಾಜ್ಯ' (Representative Government) ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರು ಬಹುವಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಗುರುತುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆಹೋಯಿತು. ಅಂಥ ಮೋಡಿ ಬರವಣಿಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸ್ಪುಟವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಹುಳು ಹರಿದಂತೆ ಹರಿದಿರುತ್ತವೆ. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವರು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಇತರರಿಂದ ಬರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಉಡುಪು

ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರು ಉಡುಪು ತೊಡುಗೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಿದ್ದವರು. ಅವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಸರ. ಕೋಟನ್ನು ದಗಲೆದಗಲೆಯಾಗಿ ಹಾಕುವರು. ಕೋಟಿನ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಹಾಕಿಬಿಡುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ರುಮಾಲನ್ನಂತೂ ಕೈಗೆ ಬಂದಂತೆ ಸುತ್ತುವರು.

ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಏನೋ ಅವಸರ, ನೆನಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೊರಡುವರು, ಅಥವಾ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಡುವರು ಆಗ್ಗೆ ರೈಲು ಇನ್ನೂ ಹೊಸದು. ದಿವಾನರು ಹಾಸಿಗೆ, ಬಟ್ಟೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಂದು

ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಡುವರು. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರಾದರೂ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಆಗ ಬೆಂಗಳೂರು ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟರವರಿಗೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರುಳಿ, ಬಟ್ಟೆಗಳ ಒಂದು ಸೆಟ್ - ಇದನ್ನು ದಿವಾನರ ಮನೆಯಿಂದ ತರಿಸಿ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗಾವಲಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದರು, ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೋದ ಕಡೆ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಬಂದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಅದು ಯಾರ ಕೆಲಸ?-ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರಂತೆ. ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣಶೆಟ್ಟರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣಶೆಟ್ಟರವರಿಗೆ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಕ್ಕಿತಂತೆ.

“ಡೈನಮೊ”

ಮೈಸೂರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಜಿ. ಬಿ. ಮ್ಯಾಲೆಸನ್ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಮಿದುಳನ್ನು 'ಡೈನಮೊ' ಯಂತ್ರವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಬುದ್ಧಿ ಯಾವಾಗಲೂ 'ಡೈನಮೊ' ಯಂತ್ರದಂತೆ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಆತುರದ ಸ್ವಭಾವದವರು, ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನೂ ಕಂಡರೆ ಕೂಡಲೆ ರೇಗಿ ದಂಡಿಸುವರು, ಅವರ ಈ ಸಭಾವ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅವರೂ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದು ಸತ್ಯಾಲಯ ಎಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಆ ಮನೆ ಇದ್ದದ್ದು ಬೆಂಗಳೂರು ಅರಮನೆಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಫಲಾಂಗ್ ದೂರದಲ್ಲಿ, ಆ ಮನೆ ಸೂಂಡೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ ರಾಜಪದವಿಗೆ ತರಪೇತು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿದ್ದರು. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆ

ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಥಟಕ್ಕನೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆ ಆಗ ಇನ್ನೂ ಬಾಲಕರಾದ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಏರ್ಪಾಟಾಗಿತ್ತು. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ರುಮಾಲುಟ್ಟು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಆಳು ಅವರ ಮನೆಯ ಗೇಟಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಅವರು ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಐದಾರು ಗಜ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಎರಡನೆಯ ಆ ಇನ್ನೆದು ಗಜ ಆಚೆಯಿದ್ದ ಮೂರನೆಯ ಆಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಆಳುಗಳ ಕೈಸನ್ನೆಯ ಸಂಚಾರದಿಂದ ಅರಮನೆಗೆ ವರ್ತಮಾನ ತಲುಪುವ ಒಡನೆಯೇ ಮಹಾರಾಜರು ಎದ್ದು ಚೊಕ್ಕಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೋಷಾಕು ಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಫೀಸು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ದಿವಾನರು ಏಳೆಂಟು ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಚಾಕಚಕ್ಯವುಳ್ಳವರೆಂದೂ ವ್ಯಾಸಂಗನಿರತರಾಗಿರುವರೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವರು. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದು ನಾಟಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಒಂದು ವರ್ಷವೇ ಬೇಕಾಯಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಸರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸಂತೋತ್ಸವ ನಡೆಯಿತಂತೆ ಆಗ ಓಕುಳಿ ಚೆಲ್ಲುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರಸುಮಕ್ಕಳು ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡಿಕೊಂಡು ಕಿರಿಚಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಜಗಮೋಹನ ಬಂಗಲೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಕಿರಿಚಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ದಡದಡನೆ ಆ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಾಗಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಕೈಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿಸಿದರಂತೆ. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಹಿತಶತುಗಳಲ್ಲ; ಮೇಲೆ ಮಧು, ಒಳಗೆ ವಿಷ ಇದ್ದವರಲ್ಲ. ಔಷಧ ಹಾಕಬೇಕಾದ ಕಡೆ ಖಾರವೂ ಕಹಿಯೂ ಆದ ಔಷಧವನ್ನು ಕುಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಹಾಗಾದ ಹೊರತು ರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗದು. ಇದು ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ನಡವಳಿಕೆಯ ಮರ್ಮ.

ಓದು ಪಠ್ಯ

ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಕ್ಕು

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವು ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು, ಬಿಲ್ಲ
ಮಠದಲ್ಲಿ ಶರಣರೆ ಏಳಿರೆಂದು
ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಿದನು ಬೆಟ್ಟವು ಹಸಿರು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ
ಬಂಗಾರ ಭಸ್ಮವನು ಬಳಿಯಿತೆಂದು.

ಶರಣರೆದ್ದರು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಗೆ ಚಿಲಿಪಿಲಿಸಿ
ಮಠದ ಬಾವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಮೀಯಲೆಂದು
ಆಗಾಗ ಬಾರಿಸುವ ಗಂಟೆ ಗದ್ದುಗೆಯ ಬಳಿ
ಧೂಪವನು ಹಾಕಿದರು ಜನರು ತಂದು.

ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದರು ಕೆಲವರು ತೂಗುದೀಪಕ್ಕೆ
ಬಿಲ್ಲದೆಲೆ ಹೂವುಗಳ ಸುರಿದು ನಿಂದು
ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕುಳಿತು ಗುಂಪಾಗಿ ಹಾಡಿದರು
ಹಾಡುಗಳೆ ಶಿವಗೆ ಹೂವಾಗಲೆಂದು.

ಕಾಯಕವೆ ಶಿವಪೂಜೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ ಭಕ್ತ
ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪೂಜೆಗಿಲ್ಲ ಗಡುವು
ಹಗಲಿರುಳು ಹೊಯ್ದಿರುವ ಮಗ್ಗದಲಿ ಮುಳುಗಿ
ಗದ್ದುಗೆಯ ಕಾಣಲೂ ಇಲ್ಲ ಬಿಡುವು.

"ಮಠವಿಲ್ಲ, ಗುರುವಿಲ್ಲ, ಇವನೆಂಥ ಭಕ್ತನೊ
ತೆರೆದೀತೆ ಕೈಲಾಸ ಇವಗೆ ಕದವ ?"
ಪರರೇನು ಬಲ್ಲರು ಎಳೆಎಳೆಗು ಹೆಣೆದಿದ್ದ
ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಧ್ಯಾನದಳೆಯ ಹದವ?

"ಕರ್ಪೂರವ ಸುಡಲಿಲ್ಲ ಮಠಕೆ ಕಾಲಿಡಲಿಲ್ಲ.
ತೆರೆದಾನೆ ಶಿವನಂದಿ ಇವಗೆ ಕದವ?"
ಪರರೇನು ಬಲ್ಲರು 'ರಾಮನಾಥ' ಎಂಬ
ಧ್ಯಾನ ಲಡಿನೂಲು ನೀಡಿರುವ ಮುದವ?

ಆರೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅಪರೂಪ ನೂಲೆಳೆದು
ದುಗ್ಗಲೆಯು ನೀಡಿರುವ ಲಡಿಯ ಹೊಯ್ದು
ಮನವೆಂಬ ಮಗ್ಗದಲಿ, ನೆನಹೆಂಬ ಎಳೆಬಿಟ್ಟು
'ರಾಮನಾಥಾ' ಎಂಬ ಬಟ್ಟೆ ನೆಯ್ದು.

ಲಾಳದಲಿ ಪುಟಿದಂತರಾಳದಲಿ ಹುದುಗಿತ್ತು
'ರಾಮನಾಥ' ಎಂಬ ಗಂಟೆಗೆಜ್ಜೆ
ದುಗ್ಗಲೆಯ ಶ್ರಮದ ಸುಂದರ ನೂಲಿನಲಿ ನೆಯ್ದು
ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದವು ಶಿವನ ಹೆಜ್ಜೆ

ಒಂದು ದಿನ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ
ಕೈಮುಗಿದು ಕೂತಿರಲು ಅವನ ಕಂಡು
"ಕಾಣಿಭೋ ವಿಸ್ಮಯ ಕಾಣಿಭೋ" ಗಲಿಬಿಲಿಸಿ
ಕಿವಿಕಿವಿಯೊಳಾಡಿದರು ಬೆರಗುಗೊಂಡು

“ಏನು ಬಂದಿರಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳೆ ? ಹದುಳವೆ?

ನೆನಪಾಯಿತೆ ಬಿಲ್ವಮಠವು ನಿಮಗೆ?

ಕುಹದಲಿ ಕೇಳಿರಲು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ

ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜನರ ನಗೆಯ ನಡುವೆ

ಗದ್ದುಗೆಯ ಬಳಿಗೊಂದು ಬೆಕ್ಕು ಕೂತಿತ್ತು

ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ

ಬಿಲದಿಂದ ಇಲಿಯೊಂದು ಓಡಿರಲು ಭಂಗನೆ

ಹಾರಿತ್ತು ಹಿಡಿದು ಆ ಇಲಿಯ ಕಚ್ಚಿ

ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನುಡಿದ “ಅಯ್ಯಗಳೆ ಕಂಡಿರೇ”

ಬರಿ ಸಟುಗನ ಭಕ್ತಿಯಾಟ ಇಂದು

ಕಣ್ ಮುಚ್ಚಿದವರೆಲ್ಲ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ

ಯಾವುದೋ ‘ಇಲಿಗೆ’ ಕಾದಿರುವರೆಂದು

ಬಿಲ್ವಮಠ ಈಗೀಗ ಬಿಲದ ಮಠವಾಗಿಹುದು

ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಶಿವನ ಹುಚ್ಚು

ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಮುಕ್ಕಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ

ಬದುಕಿರುವ ಇಲಿಗಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು

ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ
ನಾಲ್ಕನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಬಿ.ಕಾಂ
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ -೪

ಅವಧಿ-೩ ಗಂಟೆಗಳು

ಅಂಕಗಳು-೭೦

I. ಐದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ. (೫x೨=೧೦)

೧. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಕಥೆಗೆ ಆಧಾರ ಯಾವುದು ?
೨. ಅಂಗೂಲಿ ಮಾಲ ಯಾರು ? ಅವನ ವಿಕೃತರೂಪ ಹೇಗಿತ್ತು ?
೩. ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವನ ವೇಷಧಾರಿಯು ಹೇಗಿದ್ದ ?
೪. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದಳು ?
೫. ಯುದ್ಧದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಿತ್ರಣ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ
೬. ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಂಗನಾಥ ಶ್ರೀಕಂಠ ಭಟ್ಟರನ್ನು ಏನೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದನು ?
೭. ಲೇಖಕರ ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಕೌರಿಕ ವಿದ್ಯೆ ಕರಗತವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?
೮. ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಸಿ.ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

II. ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ (೪x೫=೨೦)

೧. ಸಾಗರದಾಚೆಯ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣ 'ಮೋಹನ ಮುರಳಿ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ?
೨. ತನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಂಗೂಲಿಮಾಲ, ಬುದ್ಧನೆದುರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನು ?
೩. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ ವೇಷಧಾರಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದನು ?

೪. 'ಪಂಜಾ'ತೊಳೆಯುವ ಕುರಿತು ಸರ್ದಾರ್‌ಖಾನ್, ಮದಕರಿ ನಾಯಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನು ?
೫. ಅಕ್ಬನವ್ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಏನು ಹೇಳಿದಳು ?
೬. "ಅವಶ್ಯಕ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯ, ಆ ಅವಶ್ಯಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ" - ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನು ?

III. ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ ? (೩x೧೦=೩೦)

೧. ಅಂಗೂಲಿಮಾಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದದ್ದು ಹೇಗೆ ?
೨. ಶಿವನ ವೇಷಧಾರಿಯು ಕವಯತ್ರಿಯ ಬಳಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
೩. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳಿದ ವಾನರರ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ ?
೪. "ಮನುಷ್ಯಸಂಬಂಧಗಳು ಸತ್ವಯುತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಾವುದೇ ಕೆಡುಕಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ"
ಈ ಮಾತನ್ನು ಧರ್ಮ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ.
೫. 'ನೇಗಿಲ ಯೋಗಿ' ಯನ್ನು ಕವಿ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವುದೇನು ?

IV. ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ. (೨x೫=೧೦)

೧. ತನ್ನ ದೇಹದ ಬೂದಿಯನ್ನು ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ ?
೨. ಗೌರಿಯು ಶಿವನಿಗೆ ಶುಭ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಾರಣವೇನು ?
೩. "ಕತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ, ದೇವರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
೪. ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಠದ ಶರಣರು ಏನೆಂದು ಆಡಿಕೊಂಡರು ?

ಸಂಪಾದಕರ ವಿಳಾಸ :

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ನಟರಾಜ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಸರ್ಕಾರಿ ಅರ್.ಸಿ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾಲೇಜು
ರೇಸ್‌ಕೋರ್ಸ್‌ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
ಸಂಚಾರಿವಾಣಿ : ೯೪೪೮೧೦೪೧೧೦
ವಿ-ಅಂಚೆ : dknraja@gmail.com

ಡಾ. ಬಿ. ಆಶಾ

ಸಹ-ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕೆ.ಎಲ್.ಇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ
ರಾಜಾಜಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.
ಸಂಚಾರಿವಾಣಿ : ೯೯೮೬೨೯೩೩೫೨
ವಿ-ಅಂಚೆ : g.ashabasavaraj47@gmail.com

ಪ್ರೊ. ಎನ್.ಎಸ್. ಸತೀಶ್

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು
ಶೇಷಾದ್ರಿಪುರಂ ಸಂಜೆ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜು
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೨೦.
ಸಂಚಾರಿವಾಣಿ : ೯೩೪೩೮೩೫೮೪೪೮
ವಿ-ಅಂಚೆ : notakar.satish@gmail.com

